

2023 M. LAPKRIČIO 20 D.

2014-2020 M. ES FONDŲ INVESTICIJŲ VEIKSMŲ PROGRAMOS TIKSLŲ PASIEKIMO VERTINIMAS

PRIEDAS NR. 2

VP 2 PRIORITETO VERTINIMAS

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA

Paslaugų sutartis finansuojama
iš Europos socialinio fondo, o
paslaugos teikiamos LR finansų
ministerijos užsakymu.

Remiantis 2023 m. sausio 2 d. sudaryta sutartimi Nr. 14P-1 „2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos tikslų pasiekimo vertinimo paslaugų sutartis“ tarp Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – FM) ir paslaugų teikėjo UAB „BGI Consulting“, teikiamas priedas prie ataskaitos Nr. 2 – **2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos (toliau – VP) 2 prioriteto vertinimas.**

Ataskaitoje pateikiamas VP 2 prioriteto poveikio vertinimas atliekamas remiantis „2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos tikslų pasiekimo vertinimo“ galutinėje vertinimo ataskaitoje pateikiama unitarinio metodologinio modelio koncepcija. Konkrečiai, šiame dokumente pristatoma VP 2 prioriteto intervencijų logika, pateikiamas tinkamumo, rezultatyvumo, poveikio, tvarumo ir efektyvumo aprašymas ir vertinimas.

TURINYS

Turinys	3
Paveikslų sąrašas	4
Lentelių sąrašas	5
Naudojamos sąvokos ir santrumpos	6
1. Intervencijų logika	7
2. Tinkamumas	11
2.1 Pagrindinių srities rodiklių raida	11
2.2 Nacionalinė strateginė darbotvarkė	18
2.3 Tikslinių grupių poreikiai	20
3. Rezultatyvumas	22
4. Poveikis	27
4.1 Poveikio vertinimas remiantis statistine–koreliacine analize	27
4.1.1 VP išlaidų ir rezultato rodiklių koreliacija	27
4.1.2 Produkto rodiklių ir susijusio rezultato rodiklio koreliacija	35
4.2 Poveikis, nustatytas kitų atliktų vertinimų metu	40
5. Tvarumas	42
6. Efektyvumas	44
7. Apibendrinimas. Intervencijų indėlis siekiant nustatytų tikslų (iš kaitos teorijos perspektyvos)	47

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 paveikslas. VP 2 prioriteto tikslų įgyvendinimo loginė schema.....	9
2 paveikslas. Sparčiojo plačiajuosčio ryšio (>30 megabitų per sekundę) aprėptis	11
3 paveikslas. Interneto prieigą turintys namų ūkiai	14
4 paveikslas. Asmenys, kurie naudojami internetu per paskutinius 3 mėn.....	14
5 paveikslas. Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis proc.....	15
6 paveikslas. E. valdžios paslaugų naudotojai.....	16
7 paveikslas. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kurios naudojami Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformos paslaugomis, dalis.....	16
8 paveikslas. VP 2.1.1. konkretaus uždavinio produkto rodiklių reikšmių pažanga (2022 m.)	22
9 paveikslas. VP 2.1.2. konkretaus uždavinio produkto rodiklio reikšmės pažanga (2022 m.)	23
10 paveikslas. VP 2.2.1. konkretaus uždavinio produkto rodiklio reikšmės pažanga (2022 m.)	24
11 paveikslas. VP 2.2.2. konkretaus uždavinio produkto rodiklio reikšmės pažanga (2022 m.)	25
12 paveikslas. VP 2.3.1. konkretaus uždavinio produkto rodiklių reikšmių pažanga (2022 m.)	26
13 paveikslas. VP išlaidų laiko eilutės koreliacija su 2.1.1 uždavinio rezultato rodiklio laiko eilute	28
14 paveikslas. VP išlaidų laiko eilutės koreliacija su 2.2.1 uždavinio rezultato rodiklio laiko eilute	30
15 paveikslas. VP išlaidų laiko eilutės koreliacija su 2.2.2 uždavinio rezultato rodiklio laiko eilute	32
16 paveikslas. VP išlaidų laiko eilutės koreliacija su 2.3.1 uždavinio rezultato rodiklio laiko eilute	33
17 paveikslas. VP išlaidų laiko eilutės koreliacija su 2.3.1 uždavinio rezultato rodiklio laiko eilute	34
18 paveikslas. VP Produkto rodiklio laiko eilutės koreliacija su 2.2.2 uždavinio rezultato rodiklio laiko eilute	36
19 paveikslas. VP Produkto rodiklio laiko eilutės koreliacija su 2.3.1 uždavinio rezultato rodiklio laiko eilute	38
20 paveikslas. VP Produkto rodiklio laiko eilutės koreliacija su 2.3.1 uždavinio rezultato rodiklio laiko eilute	39

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. VP 2 prioriteto konkretūs, uždaviniai ir priemonės	7
2 lentelė. VP 2 prioriteto tikslų, uždavinių ir rodiklių sistema.....	7
3 lentelė. VP 2.1.1. konkretaus uždavinio produkto rodikliai.....	22
4 lentelė. VP 2.1.2. konkretaus uždavinio produkto rodiklis	23
5 lentelė. VP 2.2.1. konkretaus uždavinio produkto rodiklis	24
6 lentelė. VP 2.2.2. konkretaus uždavinio produkto rodiklis	24
7 lentelė. VP 2.3.1. konkretaus uždavinio produkto rodikliai.....	25
8 lentelė. Elektroninių paslaugų sukūrimui skirtų lėšų sumos variacija tarp priemonių	44
9 lentelė. VP Intervencijų indėlis siekiant plačiajuosčių elektroninių ryšių tinklų infrastruktūros prieinamumo ir naudojimo vietovėse, kuriose naujos kartos prieigos infrastruktūros plėtros ir paslaugų teikimo negali užtikrinti rinka	47
10 lentelė. VP intervencijų indėlis siekiant padidinti valstybės informacinės infrastruktūros ir išteklių apsaugos efektyvumą.....	48
11 lentelė. VP intervencijų indėlis siekiant padidinti viešojo sektoriaus informacijos pakartotinį panaudojimą verslo ir visuomenės poreikiams	49
12 lentelė. VP intervencijų indėlis siekiant IRT paklausos ir naudojimo gyventojų tarpe didinimo	49
13 lentelė. VP intervencijų indėlis siekiant viešųjų ir administracinių paslaugų prieinamumo ir kokybės didinimo (gyventojų naudojimas elektroniniu būdu teikiamomis paslaugomis)	50
14 lentelė. VP intervencijų indėlis siekiant viešųjų ir administracinių paslaugų prieinamumo ir kokybės didinimo (institucijų ir įstaigų naudojimas VIISP paslaugomis).....	51

NAUDOJAMOS SĄVOKOS IR SANTRUMPOS

DESI	Europos Komisijos Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas
EK	Europos Komisija
ERPF	Europos regioninės plėtros fondas
ES	Europos Sąjunga
ESF	Europos socialinis fondas
FM	Lietuvos Respublikos finansų ministerija
Investicinis laikotarpis	Jeigu nenurodyta kitaip, 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos įgyvendinimo laikotarpis
IRT	Informacinių ir ryšių technologijos
YSII	Ypatingos svarbos informacinė infrastruktūra
LR	Lietuvos Respublika
NKSC	Nacionalinis kibernetinio saugumo centras
NKP, NKIP	Naujos kartos interneto prieiga
PFSA	Projektų finansavimo sąlygų aprašas
Rezultato rodiklis	VP specialusis programos rezultato rodiklis
RKGC	Regioninis kibernetinės gynybos centras
SFMIS	Europos Sąjungos struktūrinės paramos kompiuterinė informacinė valdymo ir priežiūros sistema
SUMIN	Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija
TGV	Teorija grįstas vertinimas
TS	Techninė specifikacija
VIISP	Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platforma
VP	2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programa

1. INTERVENCIJŲ LOGIKA

VP 2 prioritetą „Informacinės visuomenės skatinimas“ sudaro 3 investiciniai prioritetai, apimantys 5 konkrečius uždavinius bei 10 priemonių.

1 LENTELĖ. VP 2 PRIORITETO KONKRETŪS UŽDAVINIAI IR PRIEMONĖS

KONKRETUS UŽDAVINYS	PRIEMONĖS NR.	PRIEMONĖS PAVADINIMAS
2.1.1. Padidinti plačiajuosčių elektroninių ryšių tinklų infrastruktūros prieinamumą ir naudojimą vietovėse, kuriose naujos kartos prieigos infrastruktūros plėtros ir paslaugų teikimo negali užtikrinti rinka	02.1.1-CPVA-V-521	„Naujos kartos prieigos plėtra“
2.1.2 Padidinti valstybės informacinės infrastruktūros ir išteklių apsaugos efektyvumą	02.1.2-CPVA-V-522	„IRT infrastruktūros optimizavimas ir sauga“
2.2.1. Padidinti viešojo sektoriaus informacijos pakartotinį panaudojimą verslo ir visuomenės poreikiams	02.2.1-CPVA-V-523	„Atvirų duomenų sąveikumas ir optimizavimas“
2.2.2. Padidinti IRT paklausą ir naudojimą gyventojų tarpe	02.2.2-CPVA-V-524	„Gyventojų skatinimas išmaniai naudotis internetu atnaujintoje viešosios interneto prieigos infrastruktūroje“
2.3.1 Padidinti elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų prieinamumą ir kokybę	02.3.1-CPVA-V-525	„Elektroninės sveikatos paslaugos“
	02.3.1-CPVA-V-526	„Kultūros turinio skaitmeninimas ir sklaida“
	02.3.1-CPVA-V-527	„Lietuvių kalba informacinėse technologijose“
	02.3.1-CPVA-V-528	„Intelektinės transporto paslaugos ir taikomieji sprendimai“
	02.3.1-CPVA-V-529	„Pažangių elektroninių paslaugų kūrimas“
	02.3.1-CPVA-V-530	„IRT infrastruktūros optimizavimas ir sauga“

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis VP ir www.esinvesticijos.lt pateikiama informacija

Pagrindiniai VP 2 prioriteto tikslai yra plačiajuosčio interneto ryšio plėtra, valstybės informacinių išteklių infrastruktūros apsaugos stiprinimas, viešojo sektoriaus informacijos ir el. paslaugų plėtra gyventojų ir verslo poreikiams bei šių paslaugų kokybės stiprinimas.

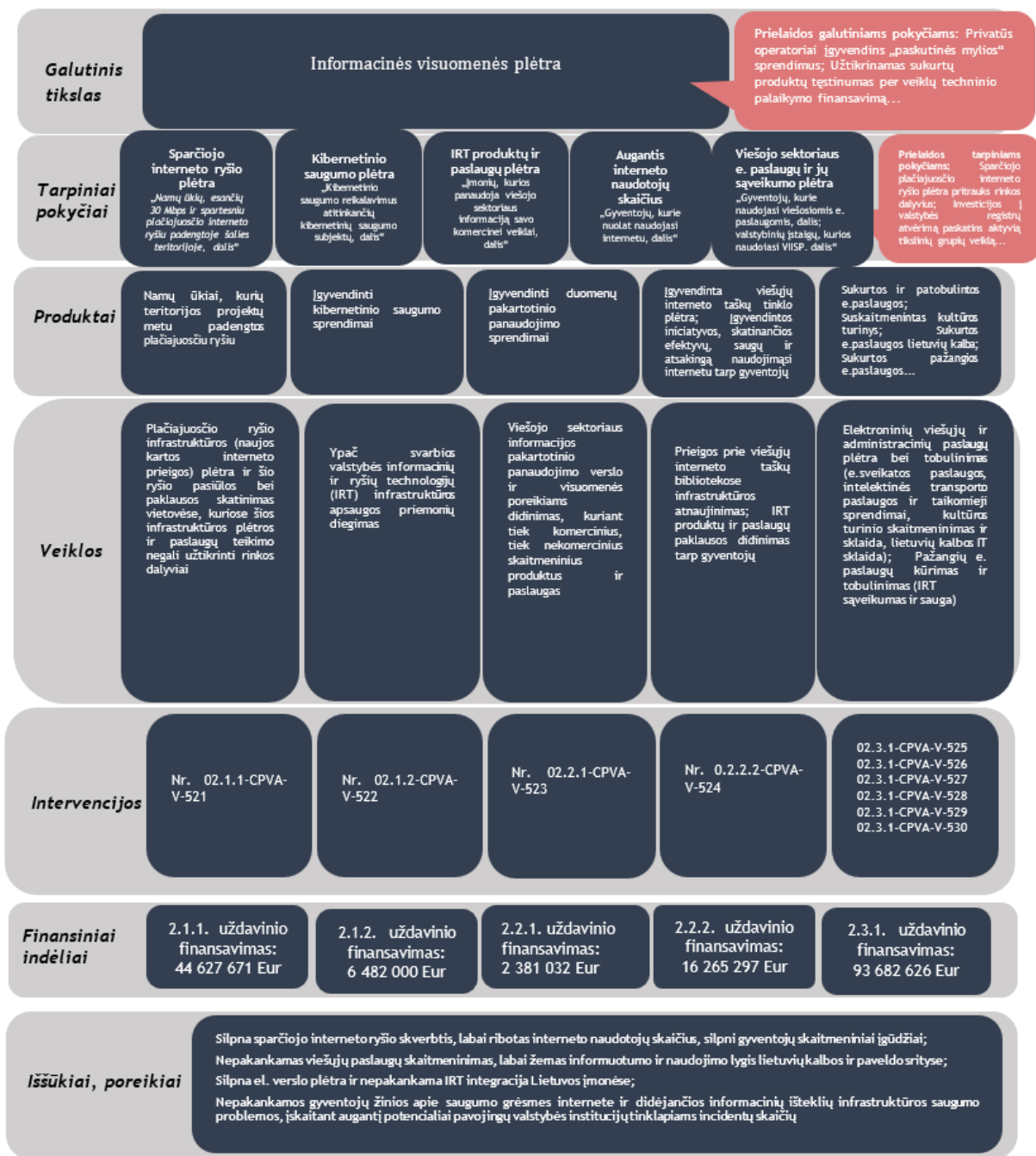
2 LENTELĖ. VP 2 PRIORITETO TIKSLŲ, UŽDAVINIŲ IR RODIKLIŲ SISTEMA

INVESTICINIS PRIORITETAS	KONKRETUS UŽDAVINYS	REZULTATO RODIKLIS	PRADINĖ REIKŠMĖ (METAI)	SIEKTINA REIKŠMĖ (2023 M.)
2.1 Plačiajuosčio ryšio diegimas ir didelės spartos tinklų plėtra naujų skaitmeninei ekonomikai skirtų technologijų ir tinklų rėmimas	2.1.1. Padidinti plačiajuosčių elektroninių ryšių tinklų infrastruktūros prieinamumą ir naudojimą	Namų ūkių, esančių 30 Mbps ir spartesniu plačiajuosčio interneto ryšiu padengtoje šalies teritorijoje, dalis	73 proc. (2012 m.)	100 proc.

INVESTICINIS PRIORITETAS	KONKRETUS UŽDAVINYS	REZULTATO RODIKLIS	PRADINĖ REIKŠMĖ (METAI)	SIEKTINA REIKŠMĖ (2023 M.)
	vietovėse, kuriose naujos kartos prieigos infrastruktūros plėtros ir paslaugų teikimo negali užtikrinti rinka			
	2.1.2. Padidinti valstybės informacinės infrastruktūros ir išteklių apsaugos efektyvumą	Saugos reikalavimus atitinkančių valstybės informacinių išteklių ir kritinės informacinės infrastruktūros objektų dalis	15 proc. (2012 m.)	98 proc.
2.2 IRT produktų ir paslaugų, elektroninės prekybos tobulinimas ir IRT paklausos didinimas	2.2.1. Padidinti viešojo sektoriaus informacijos pakartotinį panaudojimą verslo ir visuomenės poreikiams	Įmonių, kurios panaudoja viešojo sektoriaus informaciją savo komercinei veiklai, dalis	56,1 proc. (2012 m.)	85 proc.
	2.2.2. Padidinti IRT paklausą ir naudojimą gyventojų tarpe	Gyventojų, kurie nuolat naudojami internetu, dalis	65 proc. (2012 m.)	87 proc.
2.3 Taikomųjų IRT e. valdžios, e. mokymosi, e. įtraukties, e. kultūros ir e. sveikatos programų tobulinimas	2.3.1. Padidinti elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų prieinamumą ir kokybę	Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis	37 proc. (2012 m.)	63 proc.
		Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kurios naudojami Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformos paslaugomis, dalis	17 proc. (2012 m.)	50 proc.

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis 2014–2020 m. VP.

Intervencijų logika, taikyta siekiant informacinės visuomenės skatinimo tikslų, ir jų pasiekimui svarbios prielaidos detalizuojama žemiau (žr. 1 pav.).

1 PAVEIKSLAS. VP 2 PRIORITETO TIKSLŲ ĮGYVENDINIMO LOGINĖ SCHEMA

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis kaitos teorijos principais

VP 2 prioritete išskirtos pagrindinės problemos, trukdančios siekti informacinės visuomenės plėtros, yra nepakankama sparčiojo plačiajuosčio interneto ryšio skverbtis, silpni gyventojų įgūdžiai visapusiško interneto naudojimo srityje, nepakankamai technologiškai išplėtos elektroninės viešojo administravimo ir administracinės paslaugos bei jų sąveikumas, silpna el. verslo plėtra, nepakankama informacinių ir ryšių technologijų (toliau – IRT) integracija Lietuvos įmonėse, nepakankamos gyventojų žinios apie saugumo grėsmes internete, informacinių išteklių infrastruktūros saugumo problemas.

Keliamos hipotezės, kad sprendžiant su informacine visuomene susijusias problemas, 2014 – 2020 m. ES fondų investicijos prisidėjo ir (ar) prisidės prie reikšmingo šalies ūkio augimo, inovacijų ir produktyvumo skatinimo:

- 1) investicijos visus namų ūkius apimančiai spartesnio plačiajuosčio interneto ryšio plėtrai paskatino interneto naudotojų skaičiaus augimą, interneto naudojimo įgūdžių plėtrą ir sustiprino šalies skaitmenizaciją;
- 2) investicijos į aukščiausių saugumo reikalavimų diegimą leido išplėtoti valstybei ypač svarbios informacinės infrastruktūros sistemą ir užtikrinti jos apsaugą;
- 3) investicijos į viešojo sektoriaus informacijos pakartotinį panaudojimą leido aktyviau įtraukti verslą, kuriantį ir teikiantį naujas skaitmenines paslaugas ir produktus bei prisidedantį prie naujų verslų ir darbo vietų kūrimo;
- 4) investicijos į IRT plėtrą sudarė visapusiško aktyvaus įsitraukimo į informacinę visuomenę sąlygas tiek esamiems interneto naudotojams, tiek tikslinėms grupėms, anksčiau nesinaudojusiomis internetu;
- 5) investicijos į elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų plėtrą bei tobulinimą padidino šių paslaugų naudotojų skaičių tarp gyventojų;
- 6) investicijos į elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų plėtrą bei tobulinimą leido optimizuoti viešojo sektoriaus valdymą per institucijų informacinių įrankių ir išteklių sąveikos stiprinimą.

Siekiant informacinės visuomenės plėtros, 2014–2020 m. investiciniu laikotarpiu įgyvendinta sparčiojo plačiajuosčio interneto ryšio plėtra, įgyvendinti kibernetinio saugumo, pakartotinio duomenų panaudojimo sprendimai, atlikta viešųjų interneto taškų tinklo plėtra, taip pat įgyvendintos iniciatyvos, skatinančios efektyvų, saugų ir atsakingą naudojimąsi internetu tarp gyventojų, sukurtos ir patobulintos e. paslaugos, suskaitmenintas kultūros turinys, sukurtos e. paslaugos lietuvių kalba bei sukurti kiti **produktai**. Daromos **prielaidos**, kad sukurtų produktų potencialas prisidėti prie pageidaujamų informacinės visuomenės plėtros pokyčių priklauso nuo įgyvendintų investicijų apimties, investicijų tinkamumo tikslinių grupių poreikiams, įgyvendintų projektų poveikio tikslinių grupių elgesiui (pavyzdžiui, ar duomenų atvėrimas paskatino pakartotinį duomenų panaudojimą komerciniais tikslais) ir kitokio pobūdžio intervencijų pakankamumo tarpinių pokyčių pasiekimui.

Išpildžius šias sąlygas, pasiekiami **tarpiniai pokyčiai**, siekiant informacinės visuomenės plėtros tikslo, – didėja sparčiojo plačiajuosčio interneto ryšio plėtra, sustiprėja kibernetinis saugumas, padaugėja nuolatinių interneto naudotojų skaičius, didėja viešojo sektoriaus e. paslaugų ir jų sąveikumo plėtra. Suplanuotų tarpinių pokyčių pasiekimas matuojamas VP nustatytais rezultato rodikliais: „Namų ūkių, esančių 30 Mbs ir spartesniu plačiajuosčio interneto ryšiu padengtoje šalies teritorijoje dalis“, „Saugos reikalavimus atitinkančių valstybės informacinių išteklių ir kritinės informacinės infrastruktūros objektų dalis“, „Imonių, kurios panaudoja viešojo sektoriaus informaciją savo komercinei veiklai, dalis“, „Gyventojų, kurie nuolat naudojami internetu, dalis“, „Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis“, „Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kurios naudojami Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformos paslaugomis, dalis“. Daroma **prielaida**, kad, pasiekus numatytas šių tarpinių pokyčių apimtis ir užtikrinus jų tvarumą, yra pasiekiamas **galutinis tikslas** – informacinės visuomenės plėtra.

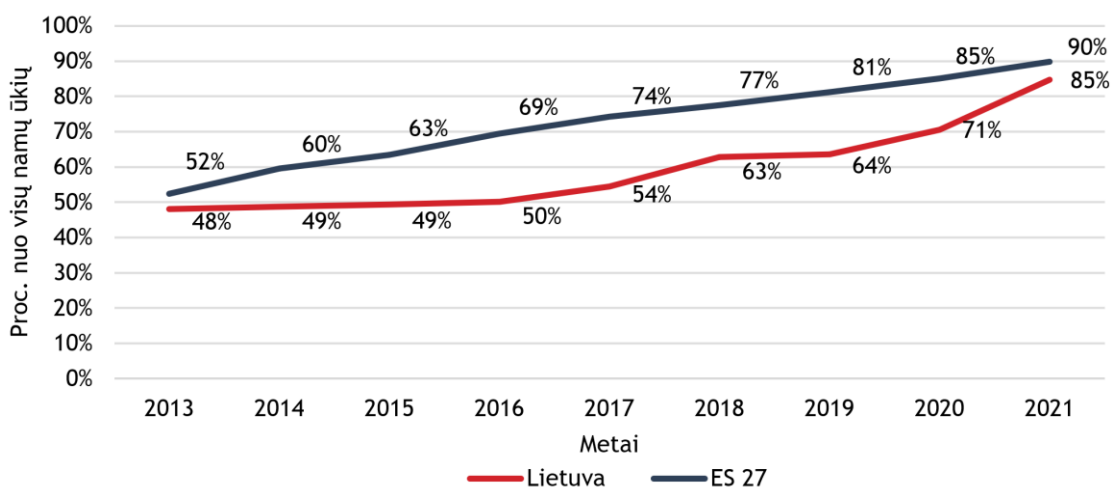
2. TINKAMUMAS

2.1 PAGRINDINIŲ SRITIES RODIKLIŲ RAIDA

Šiame poskyryje analizuojama pagrindinių su prioriteto sritimi susijusių rodiklių raida, taip pat apžvelgiami svarbiausi aktualūs teisinio reglamentavimo pokyčiai, kitos išorinės aplinkybės bei vertinamas 2014-2020 m. VP intervencijų tinkamumas šiame kontekste.

SU 2.1.1 KONKRETAUS UŽDAVINIO TIKSLAIS SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ RAIDA

Igyvendinant VP 2 prioriteto intervencijas, visų pirma buvo siekiama **didinti namų ūkių, kuriuos aprėpia spartesnis plačiajuosčio interneto ryšys, dalį**¹. Nors nuo 2013 m. buvo stebima auganti sparčiojo plačiajuosčio ryšio (>30 Mbs) aprėptis šalyje, šis augimas buvo lėtesnis nei vidutiniškai Europos Sąjungoje (ES). Atotrūkį nuo ES vidurkio sparčiojo plačiajuosčio ryšio (>30 Mbs) aprėpties srityje pavyko sumažinti tik paskutiniais metais (žr. 2 pav.). 2017 m. Lietuvos atsilikimas nuo vidutinio ES aprėpties lygio siekė net 27 proc. (2017 m. vidutinė sparčiojo plačiajuosčio ryšio aprėptis Lietuvoje siekė 54 proc. visų namų ūkių, o 27-iose ES valstybėse – net 74 proc.). Tik 2021 m. Lietuvos atotrūkis nuo ES vidurkio sumažėjo iki kiek mažiau nei 6 proc. (Lietuvoje sparčiojo plačiajuosčio ryšio aprėptis siekė 85 proc., o ES 27 vidurkis – 90 proc.).

2 PAVEIKSLAS. SPARČIOJO PLAČIAJUOSČIO RYŠIO (>30 MEGABAITŲ PER SEKUNDĘ) APRĖPTIS

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis Europos Komisijos užsakytu tyrimu „Broadband Coverage in Europe 2021“

Aptariamo rodiklio augimui 2014-2018 m. laikotarpiu VP 2 prioriteto intervencijos poveikio dar neturėjo, o augimą pagrindė lėmė ankstesnio investicinio laikotarpio projekto (RAIN-2) užbaigimas ir pagal 2014–2020 m. Kaimo plėtros programą įgyvendintas plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtros kaimo vietovėse (PRIP-2) projektas bei infrastruktūros plėtra privačių telekomunikacijos sektoriaus paslaugų teikėjų

¹ Rezultato rodiklis „Namų ūkių, esančių 30 Mbps ir spartesniu plačiajuosčio interneto ryšiu padengtoje šalies teritorijoje, dalis“

nuosavomis lėšomis². Akivaizdu, kad šios investicijos, nors ir prisidėjo prie plačiajuosčio ryšio plėtros, nebuvo pakankamos siekiant užsibrėžtų aprėpties tikslų, todėl 2014-2020 m. investicinio laikotarpio intervencijos buvo itin reikalingos. Atitinkamai, paskutiniųjų analizuojamų metų šuolis gerinant sparčiojo plačiajuosčio ryšio aprėptį jau sietinas su pagal VP finansuojamu Naujos kartos interneto prieigos infrastruktūros plėtros projektu (NKP) (projektas įgyvendinamas pagal priemonę Nr. 02.1.1-CPVA-V-521), kuris pradėtas įgyvendinti 2018 m., o pirmosios linijos pradėtos kloti 2019 m.³

SU 2.1.2 KONKRETAUS UŽDAVINIO TIKSLAIS SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ RAIDA

Situacija **valstybės informacinės infrastruktūros ir išteklių apsaugos efektyvumo didinimo srityje** yra nevienareikšmė.

2021 m. Nacionalinis kibernetinio saugumo centras (toliau – NKSC) apklausė ypatingos svarbos informacinės infrastruktūros (toliau – YSII) valdytojus⁴. Iš viso buvo vertinama atitiktis daugiau negu 100 kibernetinio saugumo kontrolių, apibrėžtų Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – LRV) nutarime⁵. Išanalizavus šios apklausos rezultatus nustatyta, jog visiškai arba beveik visiškai (nuo 81 iki 100 proc.) organizacinius kibernetinio saugumo reikalavimus teigia įgyvendinę 44 proc. valdytojų, o techninius kibernetinio saugumo reikalavimus – 36 proc. valdytojų. 35 proc. apklausoje dalyvavusių subjektų nurodė, jog organizacinius kibernetinio saugumo reikalavimus įgyvendins iki 2023 m. sausio 1 d., o 29 proc. – kad techninius kibernetinio saugumo reikalavimų įgyvendinimas bus baigtas iki 2024 m. sausio 1 d. Nepakankamas reikalavimų įgyvendinimo rezultatas daugiausia susijęs su 2021 m. LRV patvirtintu⁶ nauju YSII valdytojų sąrašu, pagal kurį dalis valdytojų į jį pateko tik 2021 m.⁷

Lietuvos pastangos stiprinti kibernetinį saugumą yra aukštai vertinamos tarptautinėje bendruomenėje. 2021 m. Jungtinių Tautų Tarptautinės telekomunikacijų sąjunga (*angl. International Telecommunication Union; ITU*) paskelbė tarptautinį kibernetinio saugumo indeksą (*angl. Global Cybersecurity Index; GCI*), kuriame Lietuva, surinkusi 97,93 balo, tarp pasaulio valstybių užėmė 6 vietą, o tarp Europos valstybių – 4 vietą.⁸ Be to, Lietuva nuo 2018 m. koordinuoja ES nuolatinio struktūrizuoto bendradarbiavimo (PESCO) projektą „Kibernetinės greitojo reagavimo pajėgos ir tarpusavio pagalba kibernetinio saugumo srityje“, kuriame dalyvauja šešių ES valstybių: Estijos, Kroatijos, Lenkijos, Lietuvos, Nyderlandų ir Rumunijos, atstovai (2021 m. Kibernetinės greitojo reagavimo pajėgos pasiekė visą operacinę pajėgumą). Taip pat 2021 m. liepos mėnesį veiklą oficialiai pradėjo Regioninis kibernetinės gynybos centras (toliau – RKGC), kuris veikia kaip NKSC filialas ir yra bendra Lietuvos ir JAV iniciatyva, prie kurios yra prisijungusios Ukraina ir Sakartvelas. 2022 m. vasario mėnesį pradėtas bandomasis projektas „Bendra Ukrainos kibernetinės erdvės

² 2014-2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ poveikio vertinimas, LR susisiekimo ministerijos (toliau – SUMIN) užsakymu atliko UAB „Civitta“, 2022, psl. 38. Prieiga internete: <https://2014.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/2014-2020-m-europos-sajungos-fondu-investiciju-veiksmu-programos-prioriteto-informacines-visuomenes-skatinimas-poveikio-vertinimas>

³ VŠĮ „Plaćiajuostis internetas“ 2022–2025 m. Strateginis veiklos planas, patvirtintas 2022-01-11, psl. 29. Prieiga internete: https://www.placiajuostis.lt/upload/files/PI%202022-2025%20m_%20strateginis%20veiklos%20planas.pdf

⁴ NKSC nuo 2019 m. pradėjo papildomai vertinti kibernetinio saugumo subjektų: viešųjų ryšių tinklų ir (arba) viešųjų elektroninių ryšių, paslaugų, elektroninės informacijos prieglobos paslaugų ir skaitmeninių paslaugų teikėjų atitiktį kibernetinio saugumo reikalavimams, nurodytiems LRV 2018-08-13 nutarime Nr. 818 „Dėl Lietuvos Respublikos kibernetinio saugumo įstatymo įgyvendinimo“.

⁵ Dėl Lietuvos Respublikos kibernetinio saugumo įstatymo įgyvendinimo, patvirtintas LRV nutarimu Nr. 818, 2018-08-13. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/94365031a53411e8aa33fe8f0fea665f2jfwid>

⁶ Dėl Ypatingos svarbos informacinės infrastruktūros ir jos valdytojų sąrašo patvirtinimo, patvirtintas LRV nutarimu Nr. 145-2, 2021-03-08.

⁷ Nacionalinė kibernetinio saugumo būklės ataskaita 2021, LR krašto apsaugos ministerija, 2021, psl. 57. Prieiga internete: <https://kam.lt/wp-content/uploads/2022/08/Nacionaline-kibernetinio-saugumo-ataskaita-2021.pdf>

⁸ Remiantis indeksu „Global Cybersecurity Index“ duomenimis. Prieiga internete: <https://www.itu.int/epublications/publication/D-STR-GCI.01-2021-HTML-E>

apsauga“ (*angl. Securing Cyber Space of Ukraine Together*), jo tikslas – dalytis kibernetine informacija apie Ukrainą. Šioje veikloje prie RKGK narių sėkmingai prisijungė Lenkija⁹.

Nepaisant gerėjančios situacijos kibernetinio saugumo srityje, investicijų poreikis išlieka aktualus. 2019-2021 m. NKSC atlikti patikrinimai parodė, kad reali kibernetinio saugumo būklė dažnai neatitinka deklaruojamos, o kibernetinio saugumo reikalavimai daugeliu atvejų yra įgyvendinami formaliai: dokumentai periodiškai neatnaujinami, nesuderinti su atsakingomis institucijomis, nėra aiškiai priskirtų atsakomybių ir kontrolės. Dažnu atveju kibernetinis saugumas valdomas neįvertinus interesų konflikto rizikų, informacinių technologijų (toliau – IT) atsakomybės sritys neatsiejamos su kibernetiniu saugumu. Dėl šių priežasčių institucijų kibernetinio saugumo užtikrinimas nėra nuoseklus, kibernetinio saugumo klausimai laikomi pertekline biurokratine našta, nesuvokiama jų pridėtinė nauda. Nors Lietuvos kibernetinio saugumo subjektai teigia, kad jiems trūksta kompetencijų, žmogiškųjų ir finansinių išteklių, tačiau rizikų vertinimuose šie veiksniai taip pat ne visais atvejais atspindėti¹⁰. Tokių nuostatų žalingumas ir būtinybė jas keisti bei stiprinti ne tik Lietuvos žvalgybos tarnybų, bet ir visuomenės atsparumą kibernetinėms atakoms dar labiau išryškėjo Rusijos karo prieš Ukrainą kontekste.

SU 2.2.1 KONKRETAUS UŽDAVINIO TIKSLAIS SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ RAIDA

Viešojo sektoriaus informacijos naudojimo vykdant įmonių komercinę veiklą intensyvumas kol kas sunkiai įvertinamas, kadangi su tuo susijusių rodiklių apskaičiavimo metodikos keičiasi, be to, neaiškiai apibrėžtos sąvokos, susijusios su viešojo sektoriaus informacijos naudojimu komerciniams tikslams, gali lemti netikslumus apklausų būdu renkant duomenis iš įmonių¹¹.

Visgi, geras tendencijas ir augantį viešųjų duomenų poreikį rodo didėjantis susidomėjimas publikuojamais viešaisiais duomenimis. Pavyzdžiui, projekto Nr. 02.2.1-CPVA-V-523-01-0001 metu sukūrus Lietuvos atvirų duomenų portalą (toliau – ADP) – aplinką, suteikiančią technologines priemones duomenų atvėrimo procesams, publikavimui ir duomenų suradimui bei naudojimui – bei išbandžius jo galimybes (sistemos išbandymui su 50 institucijų pasirašytos bendradarbiavimo sutartis dėl 578 duomenų rinkinių atvėrimo), 2021 m. duomenų rinkinių peržiūrų skaičius, lyginant su 2020 m., išaugo 20 kartų. ADP iki 2021 m. pabaigos duomenų rinkiniai buvo peržiūrėti 138 450 kartų: daugiausiai buvo siunčiamasi socialinės apsaugos, ūkinės veiklos ir verslo, švietimo, sveikatos apsaugos bei ekonomikos ir finansų teminių kategorijų duomenų¹². Toks susidomėjimas, ypač atsižvelgiant į faktą, kad ADP dar nėra publikuota visų pačių svarbiausių panaudojimo požiūriu duomenų, o ir pats portalas dar nėra labai žinomas, rodo, kad investicijos į viešojo sektoriaus informacijos atvėrimą yra aktualios ir atitinka verslo poreikius.

SU 2.2.2 KONKRETAUS UŽDAVINIO TIKSLAIS SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ RAIDA

Įgyvendinant VP 2 prioriteto intervencijas, tarp kitų tikslų buvo siekiama **padidinti IRT paklausą ir naudojimą gyventojų tarpe**. Šalyje 2014-2022 m. laikotarpiu nuosekliai augo namų ūkių, turinčių

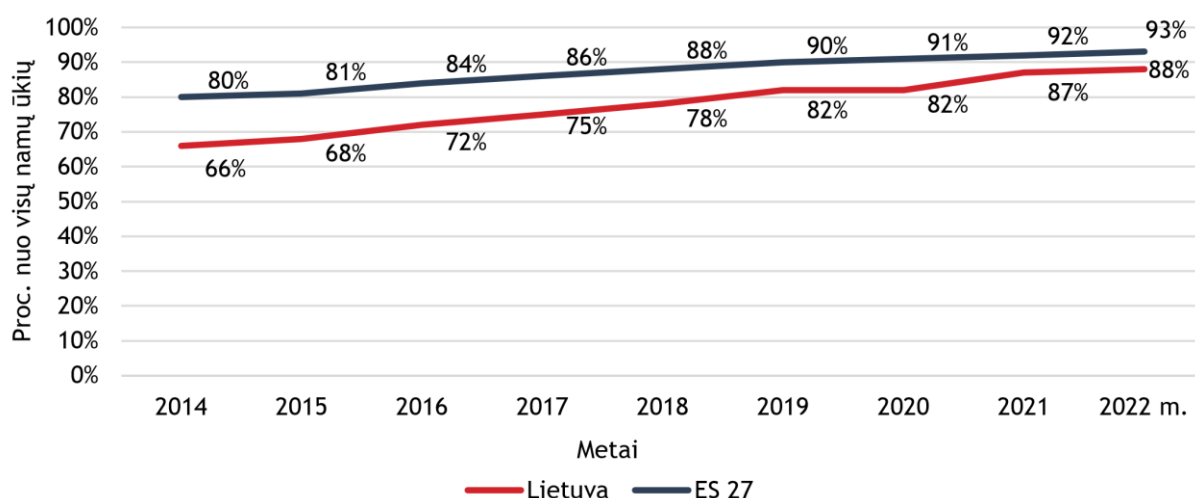
⁹ *Svarbiausia Lietuvos kibernetinio saugumo būklės statistika ir tendencijos 2021 m.-2022 m. I ketv.*, LR krašto apsaugos ministerija, 2022, psl. 16-17. Prieiga internete: <https://kam.lt/wp-content/uploads/2022/05/Kibernetinio-saugumo-santrauka-1.pdf>

¹⁰ *Nacionalinė kibernetinio saugumo būklės ataskaita 2021*, LR krašto apsaugos ministerija, 2021, psl. 53. Prieiga internete: <https://kam.lt/wp-content/uploads/2022/08/Nacionaline-kibernetinio-saugumo-ataskaita-2021.pdf>

¹¹ 2019 m. „Lietuvos Respublikos skaitmeninėje darbotvarkėje“ rodiklio „Įmonių, kurios panaudoja viešojo sektoriaus informaciją savo komercinei veiklai, dalis“ reikšmė buvo atnaujinta (2016 m. reikšmė tapo 38 proc., vietoje anksčiau buvusios 2015 m. 65 proc. reikšmės, o 2020 m. siektina reikšmė tapo 66 proc., vietoje anksčiau buvusių 83 proc.), tačiau VP rodiklio siektina reikšmė nebuvo patikslinta ir toliau išliko 85 proc. 2023 m., nors pradinė reikšmė VP sumažėjo nuo 56,1 proc. 2012 m. iki 37,4 proc. 2016 m. Informacija parengta remiantis SFMIS duomenimis, *2021–2027 m. visuomenės skaitmeninio išankstinio poveikio vertinimas*, LR ekonomikos ir inovacijų ministerijos užsakymu atliko UAB „Visionary Analytics“, 2020, psl. 16. Prieiga internete: https://2014.esinvesticijos.lt/media/force_download/?url=/uploads/main/documents/docs/112178_2577f6cccef5c83e14b8b1e05049a34.pdf

¹² *2021 metų viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo pažangos apžvalga*, IVPK Skaitmeninės aplinkos skyrius, 2022, psl. 1 ir 4. Prieiga internete: <https://data.gov.lt/file/ef34f8e8-80e5-4968-ba3d-222fd4b31d13>

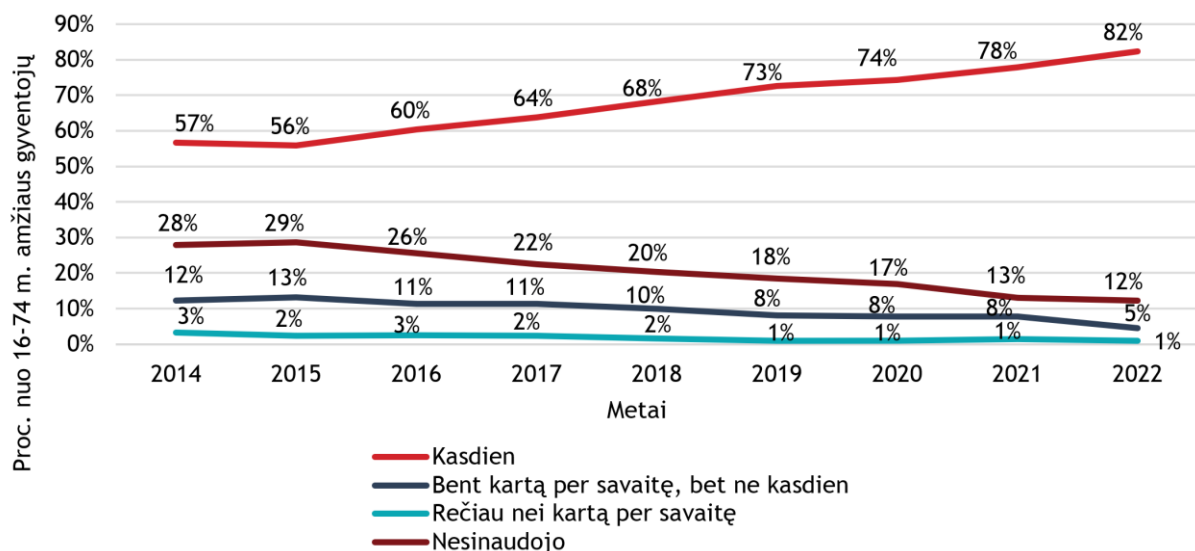
interneto prieigą dalis (žr. 3 pav.). Šis augimas buvo spartesnis nei vidutiniškai ES, todėl analizuojamu laikotarpiu taip pat sumažėjo atsilikimas nuo ES vidurkio (nuo 17,5 proc. 2014 m. iki 5,4 proc. 2022 m.)

3 PAVEIKSLAS. INTERNETO PRIEIGĄ TURINTYS NAMŲ ŪKIAI

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis Valstybės duomenų agentūros ir EUROSTAT duomenimis

Analizuojamu laikotarpiu taip pat pastebimai augo asmenų, besinaudojančių internetu kasdien, dalis ir mažėjo visiškai internetu nesinaudojančių asmenų dalis (žr. 4 pav.) – 2014 m. 57 proc. 16–74 amžiaus gyventojų nurodė kasdien besinaudojantys internetu, 2022 m. tokių buvo jau 82 proc. Išskirtina, kad vyresnio amžiaus gyventojai internetu naudojami mažiau, nei jaunimas: 2022 m. 16–24 metų amžiaus gyventojų grupėje internetu naudojosi 100 proc. asmenų, 65–74 metų amžiaus – 57 proc. asmenų¹³.

4 PAVEIKSLAS. ASMENYS, KURIE NAUDOJOSI INTERNETU PER PASKUTINIUS 3 MĖN.

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis

¹³ Remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/skaitmenine-ekonomika-ir-visuomene-lietuvoje-2022/skaitmenine-visuomene-ir-verslas/gvvenimas-internete>

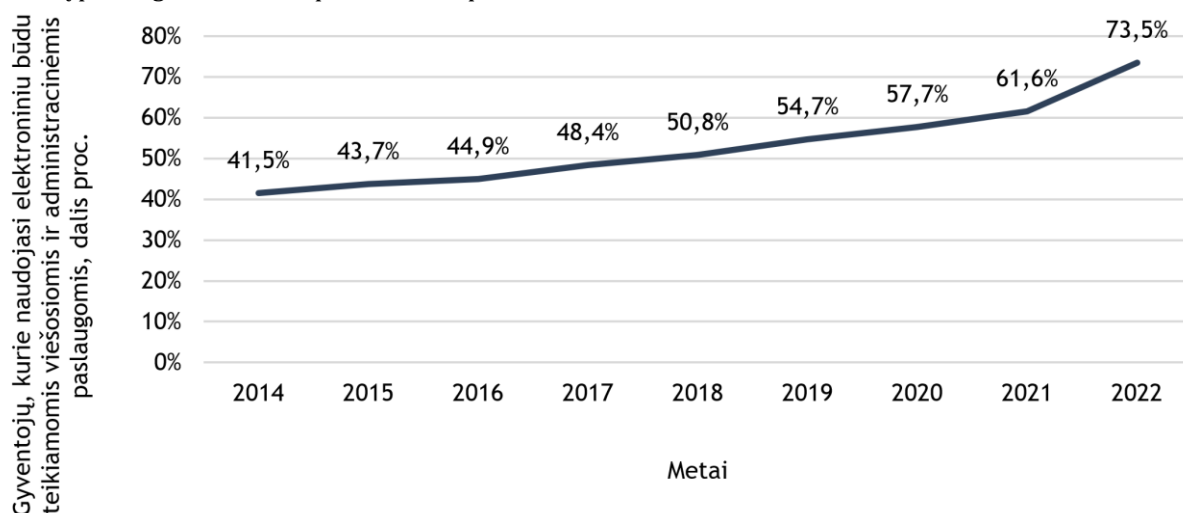
Tai, kad Lietuva vis dar atsilieka nuo ES vidurkio pagal namų, turinčių interneto prieigą, dalį, o gyventojų, nuolat besinaudojančių internetu, dalis vis dar auga, rodo jog kol kas nėra pasiektas prisotinimas, ir investicijos, skatinančios gyventojų, ypač vyresnio amžiaus, naudojimąsi internetu, išlieka aktualios.

Be to, Lietuvos visuomenė neišnaudoja skaitmeninių technologijų teikiamų galimybių. Europos Komisijos (toliau – EK) Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indekso (DESI) žmogiškojo kapitalo srityje Lietuva ženkliau negu kitais aspektais atsilieka nuo ES vidurkio. 2014 m. DESI indekso žmogiškojo kapitalo srityje Lietuva užėmė 19 vietą tarp 28 ES valstybių ir buvo priskirta vidutinio efektyvumo šalių grupei. Visu analizuojamu laikotarpiu vieta žmogiškojo kapitalo srityje nuolat neženkliai keitėsi, tačiau visuomet išliko toje pačioje grupėje (žemiausia – 21 vieta iš 27 valstybių – buvo 2017 m.).

Šių aspektų gerinimui, VP 2 prioriteto intervencijos buvo naudotos dalinai – didžiausias dėmesys skirtas vyresnio amžiaus asmenų, atskirties grupių, kurios iki šios nesinaudojo internetu, skaitmeninio raštingumo didinimui (per plėtojamus viešosios prieigos taškus). Kitų gyventojų grupių skaitmeninio raštingumo didinimui skirtos veiklos (moksleivių švietimas, suaugusiųjų švietimas) įgyvendinamos kitų VP prioritetų ar apskritai kitų programų apimtyje.

SU 2.3.1 KONKRETAUS UŽDAVINIO TIKSLAIS SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ RAIDA

VP 2 prioriteto investicijomis siekiama **padidinti elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų prieinamumą ir kokybę**. Elektroninių viešųjų paslaugų būklę gerai atspindi naudojimosi šiomis paslaugomis rodikliai. Lietuvoje gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis nuosekliai auga – 2014–2021 m. fiksuotas beveik 20 procentinių punktų prieaugis – nuo 41,5 proc. iki 61,6 proc.

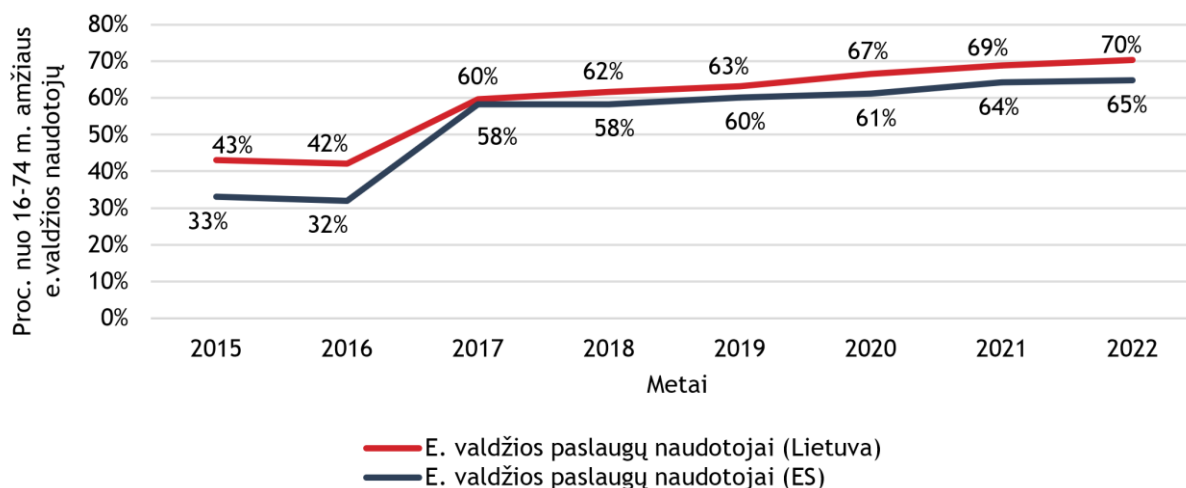

5 PAVEIKSLAS. GYVENTOJŲ, KURIE NAUDOJASI ELEKTRONINIŲ BŪDU TEIKIAMOMIS VIEŠOSIOMIS IR ADMINISTRACINĖMIS PASLAUGOMIS, DALIS PROC.

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis SFMIS duomenimis

Remiantis 2022 m. DESI indeksu, pagal skaitmeninių viešųjų paslaugų aspektą, Lietuva iš 27 ES šalių užima 10 vietą¹⁴. Lietuvos rezultatai skaitmeninių viešųjų paslaugų teikimo tiek fiziniams asmenims, tiek įmonėms srityje ir toliau gerokai viršija ES vidurkį (žr. 6 pav.).

¹⁴ 2022 m. skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas (DESI). Lietuva, Europos Komisija, 2022, psl. 14. Prieiga internete: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/88753>

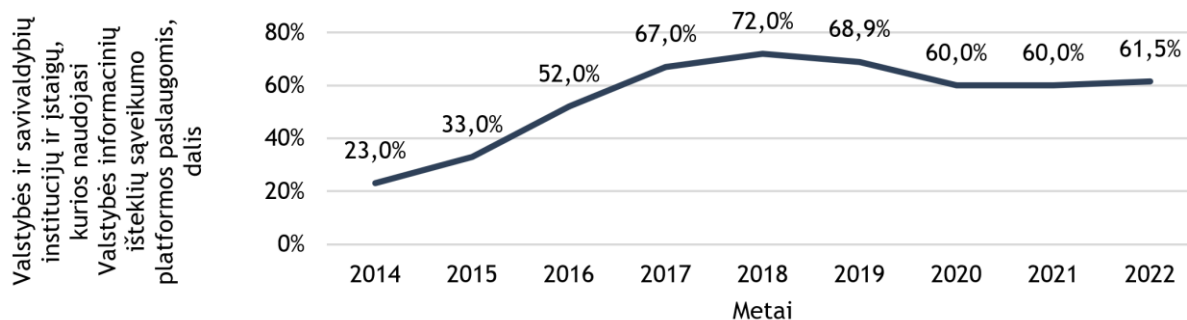

6 PAVEIKSLAS. E. VALDŽIOS PASLAUGŲ NAUDOTOJAI

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis EK duomenimis

2022 m. DESI duomenimis, Lietuvos e. valdžios paslaugų naudotojų skaičius nuolat didėjo ir pasiekė 70 proc. visų interneto naudotojų (ES vidurkis – 65 proc.). Skaitmeninių viešųjų paslaugų srityje Lietuvos pažanga ir rezultatas yra didesnis nei ES valstybių vidurkis: konkrečiai, pagal iš anksto užpildytų formų balą (Lietuvos balas – 92, ES – 64), piliečiams skirtų skaitmeninių paslaugų srityje (Lietuva – 82 balai, ES – 75), įmonėms skirtų skaitmeninių paslaugų srityje (Lietuva – 93 balai, ES – 82), taip pat atvirųjų duomenų srityje (Lietuva – 89 proc., ES – 81 proc.) Vertinant ilgalaikę perspektyvą, Lietuva vykdo nuoseklią pažangą siekiant Europos skaitmeninio dešimtmečio tikslo (užtikrinti, kad visos viešosios paslaugos būtų prieinamos internetu)¹⁵.

Elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų naudojimo apimtys glaudžiai susijusios su kokybiškų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų teikiamų elektroninių paslaugų pasiūla, kuri priklauso ir nuo valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų naudojamai Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platforma (toliau – VIISP). Nustačius teisinę prievolę viešojo sektoriaus įstaigoms naudotis šia platforma¹⁶, augo prie VIISP prisijungusių institucijų ir įstaigų dalis (61,5 proc., 2022 m.)

7 PAVEIKSLAS. VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJŲ IR ĮSTAIGŲ, KURIOS NAUDOJASI VALSTYBĖS INFORMACINIŲ IŠTEKLIŲ SĄVEIKUMO PLATFORMOS PASLAUGOMIS, DALIS

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis SFMIS duomenimis

¹⁵ 2022 m. skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas (DESI). Lietuva, Europos Komisija, 2022, psl. 14. Prieiga internete: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/88753>

¹⁶ LR valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymas, priimtas LR Seimo nutarimu Nr. XI-1807, 2011-12-15. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.415499/asr> konkrečiai, žr. įstatymo 39 str.

Suplanuotos 2014-2020 m. VP intervencijos gerinant viešųjų elektroninių paslaugų kokybę ir prieinamumą buvo tinkamos, kadangi investicijos nukreiptos į kai kurių itin plačiai gyventojų naudotinių paslaugų plėtrą (pavyzdžiui, e. sveikata, kai kurios socialinės paslaugos), verslo administracinę naštą mažinančių elektroninių paslaugų plėtrą, taip pat tęstos išteklių skaitmenizavimo veiklos¹⁷. Suplanuotų intervencijų tinkamumą patvirtina ir gerėjantys naudojimosi elektroninių viešųjų paslaugų rodikliai, kadangi dalis analizuojamu laikotarpiu augusios paklausos yra susijusi ir su dėl 2014–2020 m. investicijų pagerėjusia elektroninių viešųjų paslaugų pasiūla.

Nepaisant gerėjančio gyventojų naudojimosi viešosiomis elektroninėmis paslaugomis, minimų investicijų į elektroninių paslaugų pasiūlos didinimą poreikis išlieka aukštas – tiek dėl kiekybinių (dalis viešųjų paslaugų dar nėra perkeltos į elektroninę erdvę), tiek dėl kokybinių parametrų. Pavyzdžiui, nustatyta, kad kuriant e. paslaugas, kūrėjai dažnai apsiriboja tik savo tikslais ir poreikiais, nesidomint bendru e. paslaugos kontekstu, neatsižvelgiant į informaciją apie jau veikiančias panašias ir susijusias e. paslaugas. Tai lemia, jog rinkoje atsiranda panašios e. paslaugos, o tai turi įtakos e. paslaugų naudojimui, taip pat nukenčia bendra e. paslaugų kokybė, kadangi paslaugos nėra orientuojamos į galutinį paslaugų vartotoją ir jo poreikius¹⁸.

KITOS SU ANALIZUOJAMOMIS SRITIMIS SUSIJUSIOS SVARBIOS APLINKYBĖS

Esminis analizuojamu laikotarpiu įvykęs neplanuotas pokytis ir iššūkis, paveikęs ir informacinės visuomenės raidą, – COVID-19 pandemija. Dėl pandemijos metu imtų griežtai reguliuoti fizinių kontaktų, dauguma paslaugų turėjo staiga būti perkeltos į elektroninę erdvę ir užtikrintas jų tęstinumas. Žinant, kad į skaitmeninę erdvę pilnai ar dalinai turėjo būti perkeltos ne tik administracinės, bet ir tokios tiesioginiu kontaktu iki tol grįstos paslaugos kaip švietimas, socialinės, sveikatos paslaugos ir pan., akivaizdu, kad tai sukūrė milžiniškus reikalavimus ir krūvį viešųjų (ir ne tik) paslaugų teikėjams. Itin skubi skaitmeninė transformacija, žinoma, pasižymėjo masiniu naujų skaitmeninių paslaugų augimu, kita vertus, naujų paslaugų plėtra buvo pagrįsta tos dienos poreikiais ir prioritetą teikė bazinio prieinamumo užtikrinimui, bet ne paslaugų kokybei. Pakankamai stichiška skaitmeninių paslaugų plėtra dar labiau išbalansavo skaitmeninės transformacijos procesą, kuris iki pandemijos buvo labiau koncentruotas į strateginį planavimą stokojant realių veiksmų, o 2020 m. pradėjo dominuoti situacinis veikimas be strategijos¹⁹.

COVID-19 kontekste labai akivaizdžiai išryškėjo iki tol mažiau akcentuota pilnos paslaugų skaitmenizacijos priemonių svarba ir poreikis užtikrinti ne tik formalų skaitmeninių paslaugų egzistavimą, bet ir jų kokybę bei pajėgumus. Atitinkamai, 2014–2020 m. intervencijų informacinės visuomenės srityje tinkamumas yra aukštas, kadangi prisideda prie visapusiškos viešųjų skaitmeninių paslaugų plėtros ir prieinamumo. Kita vertus, pandemijos patirtis parodė, kad investicijos į viešųjų skaitmeninių paslaugų plėtrą buvo nepakankamos ir turi augti, jeigu siekiama neapsiriboti administracinio tipo paslaugomis, o vis labiau pasikliauti paslaugų teikimo nuotoline alternatyva įvairiose viešojo valdymo srityse. Juolab, kad pandemijos metu ir popandeminiu laikotarpiu pasikeitę verslo ir gyventojų darbo ir vartojimo įpročiai, pavyzdžiui, darbo iš namų, elektroninės prekybos ir bankininkystės plėtra bei kita veikla sukūrė paklausą ir skatins tolesnę skaitmenizaciją, tapsiančią dar labiau neatsiejama šalies ūkio dalimi ir lemsiančia šalies raidą²⁰.

¹⁷ Viešųjų elektroninių paslaugų plėtra finansuota pagal priemones Nr. 02.3.1-CPVA-V-525, Nr. 02.3.1-CPVA-V-526, Nr. 02.3.1-CPVA-V-527, Nr. 02.3.1-CPVA-V-528, Nr. 02.3.1-CPVA-V-529, Nr. 02.3.1-CPVA-V-530.

¹⁸ *Kaip inovatyviai matuoti elektroninių viešųjų paslaugų kokybę ir naudojimą?*, IVPK, 2021. Prieiga internete: https://govtechlab.lt/wp-content/uploads/2021/03/lssukio-aprasymas_IVPK_LT.pdf

¹⁹ *Lietuvos viešojo valdymo skaitmeninė transformacija: politiniai ir technologiniai aspektai*, Vyriausybės strateginės analizės centras, 2021, psl. 41-42. Prieiga internete: <https://strata.gov.lt/images/tyrimai/2021-metai/20211220-skaitmenizacijos-tyrimas.pdf>

²⁰ *Ką mums atneš naują skaitmenizacijos banga*, Lietuvos bankas, 2020. Prieiga internete: <https://www.lb.lt/lt/naujienuos/ka-mums-atnes-nauja-skaitmenizacijos-banga>

APIBENDRINIMAS

Apibendrinant, **VP 2 prioriteto intervencijų tinkamumas socialinės ir ekonominės raidos kontekste vertinamas kaip vidutinis**. Investicijų paketas buvo nukreiptas pagrindinėms aktualiausioms problemoms spręsti – didinti viešųjų ir administracinių paslaugų skaitmenizavimą, konsoliduoti ir atverti naudojimui valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų kaupiamus duomenis, stiprinti kibernetinį saugumą, didinti plačiajuosčio interneto ryšio aprėptį. Tačiau bendrą tinkamumo įvertį mažina tai, kad planuojant sparčiojo plačiajuosčio interneto padengimą šalies mastu buvo tikimasi dalį teritorijų padengti privataus verslo iniciatyvomis (tai rodo suplanuotas aukštas šalies teritorijos padengimo sparčiuoju plačiajuosčiu ryšiu procentas, akivaizdžiai nepasiekiamas vien VP investicijomis), tačiau galbūt pritrūko paskatų, kadangi bent jau kol kas planuotas šalies padengimas plačiajuosčiu interneto ryšiu nėra pasiektas. Taip pat identifikuoti su kibernetinio saugumo reikalavimų laikymusi, tinkamu sistemų administravimu ir kontrole susiję trūkumai, būdingi nemažai daliai YSII valdytojų. Neretai to priežastys yra nurodomas gebėjimų trūkumas, kibernetinio saugumo svarbos nesuvokimas (kibernetinio saugumo reikalavimai laikomi pertekline biurokratine našta) ir pan., taigi, be techninių IRT sprendimų šioje srityje būtų aktualios investicijos, keičiančios tarnautojų ir plačiosios visuomenės (neapsiribojant YSII valdytojais) suvokimą ir atsakomybę kibernetinės saugos srityje. Tuo tarpu COVID–19 pandemijos pamokos atskleidė, kad informacinės visuomenės plėtros srityje būtina daugiau dėmesio skirti įvairių viešųjų paslaugų, ne tik administracinių, perkėlimui į elektroninę erdvę, koordinuojant jų apimtį ir kokybę.

2.2 NACIONALINĖ STRATEGINĖ DARBOTVARKĖ

Informacinės visuomenės plėtra yra vienas iš Lietuvos strateginių prioritetų. Pagrindinės informacinės visuomenės plėtros kryptys analizuojamu investiciniu laikotarpiu buvo suplanuotos Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 m. programoje „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“²¹. Šiame dokumente buvo suformuoti 6 tikslai, apimantys (1) gyventojų skaitmeninės atskirties mažinimą; (2) gyventojų ir verslo poreikius atitinkančių viešųjų ir administracinių elektroninių paslaugų plėtojimą; (3) Lietuvių kultūros ir kalbos puoselėjimą IRT priemonėmis; (4) valstybės ir savivaldybių kaupiamų duomenų atvėrimą visuomenei ir verslui bei skatinimą naudotis šiais duomenimis; (5) geografiškai tolygios sparčiojo plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtros užtikrinimą; (6) saugios, patikimos ir sąveikios IRT infrastruktūros plėtros užtikrinimą.

Didinant gyventojų skaitmeninį raštingumą buvo akcentuojamos tam tikros grupės, dėl įvairių aplinkybių mažiau besinaudojančios skaitmeninėmis technologijomis (vyresnio amžiaus asmenys, asmenys su negalia, mažesnes pajamas turintys gyventojai, kaimo gyventojai), taip pat pabrėžtas poreikis gerinti pedagogų IRT kvalifikaciją, pritraukti daugiau asmenų, besirenkančių su IRT susijusias studijas, bei sudaryti palankesnes mokymosi visą gyvenimą sąlygas, naudojant IRT technologijas. Skaitmeninių paslaugų prieinamumo srityje pabrėžtas poreikis vystyti vadinamąsias sudėtingas paslaugas (kuriamos pagal tam tikrus paslaugos gavėjo gyvenimo įvykius, sujungiant kelių institucijų teikiamas paslaugas), sudaryti gyventojams sąlygas dalyvauti priimančioms viešojo valdymo sprendimus. Taip pat išskirtos tam tikros sritys (sveikatos, transporto, erdvinių duomenų prieinamumas ir sąveikumas), kuriose reikalinga spartesnė kokybiškų skaitmeninių viešųjų paslaugų plėtra. Lietuvių kalbos ir kultūros puoselėjimas IRT priemonėmis sietas su išteklių skaitmeninimu

²¹ Dėl Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programos „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“ patvirtinimo, patvirtinta LRV nutarimu Nr. 244, 2014-03-12. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a66c0760b04011e3bf53dc70cf7669d9>

ir, svarbiausia, intensyvesniu jų naudojimu, bei lietuvių kalbos diegimas į IRT ir elektronines paslaugas. Įgyvendinant geografiškai tolygią sparčiojo plačiajuosčio tinklo infrastruktūros plėtrą, išskirtas poreikis plėtoti šią infrastruktūrą vietovėse, kuriose to negali padaryti rinka, skatinti konkurenciją plačiajuosčio ryšio rinkoje ir plėtoti viešosios interneto prieigos infrastruktūrą. Kibernetinį saugumą numatyta stiprinti tiek optimizuojant valstybės institucijų bendro naudojimo infrastruktūrą, diegiant kompleksines kibernetinio saugumo priemones ypatingos svarbos informacinėje infrastruktūroje, tiek ir įgalinant gyventojus naudotis saugiomis elektroninės atpažinties, tapatumo nustatymo ir kt. priemonėmis.

Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 m. programos „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“ tikslai buvo suformuluoti atliepian ES strategijos „Europa 2020“ pavyzdinėje iniciatyvoje „Europos skaitmeninė darbotvarkė“ iškeltus tikslus – nacionalinėje darbotvarkėje siekta, naudojantis IRT teikiamomis galimybėmis, pagerinti Lietuvos gyventojų gyvenimo kokybę, didinti įmonių veiklos produktyvumą ir pasiekti, kad iki 2020 m. ne mažiau kaip 85 proc. Lietuvos gyventojų naudotųsi internetu, o 95 proc. įmonių – sparčiuoju internetu.

VP padengti beveik visi minimi strateginiai tikslai, numatant investicijas tiek į IRT infrastruktūros, tiek į skaitmeninių paslaugų stiprinimą. Šiuo investiciniu laikotarpiu buvo tęsiamos veiklos, prisidedančios prie Europos skaitmeninės darbotvarkės, bei kuriomis siekiama sumažinti Lietuvos atsilikimą nuo ES vidurkio gyventojų naudojimosi internetu, viešųjų skaitmeninių paslaugų pasiūlos srityse, spręsti infrastruktūros saugumo problemas bei užtikrinti pakankamą plačiajuosčio ryšio infrastruktūros pasiekiamumą ir panaudojimą.

Mažiau tiesioginio dėmesio VP 2 prioritete skirta gyventojų skaitmeninių įgūdžių gerinimui. Nepaisant to, kad buvo skirtos investicijos, orientuotos viešosios interneto prieigos taškų plėtrai ir plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtrai, kitos, specializuotos priemonės nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose minimoms gyventojų grupėms (asmenims su negalia, pedagogams) tiesiogiai įgyvendintos nebuvo. Tiesa, galima išskirti, jog buvo investuota į valdymo balsu paslaugų plėtrą, siekiant padidinti elektroninių paslaugų prieinamumą. Taip pat dalies šių grupių, pirmiausiai, pedagogų, specifinių skaitmeninių įgūdžių ugdymui ir naudojimosi skaitmeniniu turiniu plėtrai teko kažkiek investicijų pagal kitus VP prioritetus.

Visgi, svarbu pastebėti, kad tam tikrų aktualių, Europos skaitmeninėje darbotvarkėje išskirtų plėtros kryptių, VP 2 prioriteto investicijos nepasiekia. Tiesa, tai, matyt, paaiškinama tuo, kad šios kryptys nėra išskirtos Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 m. programoje „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“. Išskirtina, kad šio strateginio dokumento pagrindinės spragos, lyginant su ES skaitmeninės darbotvarkės tikslais, yra nenumatytos Lietuvos IRT sektoriaus įmonių dalyvavimo tarptautinėse rinkose skatinimo priemonės, aplinkai skirtų IRT vystymo priemonės ir IRT mokslinių tyrimų ir inovacijų plėtros priemonės²². Žinoma, šios priemonės gali būti įtrauktos į kitų valstybės valdymo sričių plėtros planus (pavyzdžiui, mokslinių tyrimų ir inovacijų vystymas yra numatytas kituose strateginio planavimo dokumentuose), tačiau tokių svarbių informacinės visuomenės tvariam ir ilgalaikiam vystymuisi aspektų palikimas tik kitų valdymo sričių žinioje, gali sukelti problemas, susijusias su politikos koordinavimu²³. Be to, bent dalies minimų priemonių koordinuotas įtraukimas į VP 2 prioritetą būtų galėjęs susistiprinti kitų priemonių poveikį siekiant informacinės visuomenės plėtros veiksmų, plėtojant praktiniams sprendimams aktualius fundamentinius pagrindus (finansuojant labai konkrečios paskirties mokslinius tyrimus) ar

²² *Europos skaitmeninė darbotvarkė: Lietuvos požiūris*, LR užsienio reikalų ministerijos užsakymu atliko UAB „ESTEP Vilnius“ ir VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, 2015. Prieiga internete:

https://www.urm.lt/uploads/default/documents/uzienio_politika/ES/ES_tyrimai/Studija6.pdf

²³ *Europos skaitmeninė darbotvarkė: Lietuvos požiūris*, LR užsienio reikalų ministerijos užsakymu atliko UAB „ESTEP Vilnius“ ir VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, 2015. Prieiga internete:

https://www.urm.lt/uploads/default/documents/uzienio_politika/ES/ES_tyrimai/Studija6.pdf

išplečiant aktualiausių viešųjų ir administracinių elektroninių paslaugų pasiūlą (įtraukiant ir su aplinkosauga susijusias paslaugas).

APIBENDRINIMAS

Apibendrinant, VP 2 prioriteto intervencijų **tinkamumas nacionalinės strateginės darbotvarkės kontekste yra vidutinis**. 2014–2020 m. investiciniu laikotarpiu finansuota informacinės visuomenės plėtra, didelė dalimi atitinkanti ES strategijos „Europa 2020“ pavyzdinėje iniciatyvoje „Europos skaitmeninė darbotvarkė“ iškeltus tikslus ir atitinkamus nacionalinius strateginius tikslus. Visgi suplanuotų intervencijų tinkamumą strateginės darbotvarkės kontekste šiek tiek mažina tai, kad kai kurios svarbios veiklos, kurios būtų galėjusios sustiprinti finansuotų intervencijų poveikį, yra paliktos kitų valstybės valdymo sričių institucijų atsakomybei ir mažiau koordinuojamos su konkrečiomis VP 2 prioriteto investicijomis.

2.3 TIKSLINIŲ GRUPIŲ POREIKIAI

Pagrindinės tikslinės grupės, į kurių poreikius yra orientuotos 2014–2020 m. intervencijos – **gyventojai, verslas ir viešasis sektorius**. Šios grupės išskirtos ne tik nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose – pažangą šių grupių atžvilgiu taip pat matuoja ir VP rezultato rodikliai.

Esminiai gyventojų ir verslo poreikiai skaitmeninių paslaugų atžvilgiu iš esmės yra tokie patys – elektroninės paslaugos turi prisidėti mažinant laiko, finansines, administracines sąnaudas, gaunant viešąją informaciją ir paslaugas. Tai, kad 2014–2020 m. investicijos buvo nukreiptos į plačiai naudojamų viešųjų paslaugų skaitmenizaciją ir perkėlimą į elektroninę erdvę (elektroninės sveikatos paslaugos, Valstybinės mokesčių inspekcijos prie FM mokesčių administravimo sistemos plėtra), reiškia, kad geresniu tam tikrų elektroninių paslaugų prieinamumu galės pasinaudoti plačios visuomenės ar verslo grupės. Tikslinių grupių gaunamų skaitmeninių paslaugų efektyvumas turėtų padidėti ir dėl vystomos vieno langeliu principu veikiančios sistemos, kuri turėtų užtikrinti greitą reikalingų viešųjų paslaugų paiešką. Be to, bendros sistemos kūrimas didina duomenų mainų tarp institucijų efektyvumą ir sudaro galimybes teikti vadinamąsias sudėtingas elektronines paslaugas (pagal temas ir (ar) įvykius) gyventojams ir verslui.

Gyventojų tikslinėje grupėje papildomai galima išskirti bent kelias subgrupes, kurių skaitmeninio raštingumo didinimui reikalingos specializuotos priemonės. Informacinės visuomenės plėtos 2014–2020 metų programoje „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“ minimos kelios gyventojų grupės, dėl įvairių aplinkybių mažiau besinaudojančios skaitmeninėmis technologijomis: vyresnio amžiaus asmenys, asmenys su negalia, mažesnes pajamas turintys gyventojai, kaimo vietovių gyventojai. Mažesnis šių grupių naudojimas elektroninėmis paslaugomis susijęs su daugeliu faktorių, tarp kurių yra ir interneto prieinamumas bei kaina, šiuolaikinių technologijų naudojimo žinių trūkumas, kalbos barjeras, fiziniai elektroninių paslaugų naudojimo apribojimai. Informacinių ir ryšių technologijų prieinamumo gerinimas, nepriklausomai nuo asmenų gyvenamosios vietos ir pajamų, sprendžiamas pirmiausiai plėtojant plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą vietovėse, kuriose šios infrastruktūros plėtos ir paslaugų teikimo negali užtikrinti rinkos dalyviai, bei atnaujinant ir plėtojant viešųjų prieigos prie interneto taškų šalies viešosiose bibliotekose infrastruktūrą. Stiprinant viešų prieigos taškų panaudojimą gyventojų skaitmeninio raštingumo didinimo tikslais, įgyvendintos veiklos, skirtos glaudesniai vietos bendruomenių įtraukimui teikiant tarpusavio pagalbą bendruomenės nariams naudojantis IRT galimybėmis. Gyventojų, ypač tam tikrų gyventojų grupių, interesus taip pat atitinka investicijos į lietuvių kalbos vystymo ir pritaikymo IRT sprendimus.

Nedidelė VP 2 prioriteto investicijų dalis yra nukreipta į su specifiniais asmenų su negalia poreikiais susijusių techninių sprendimų plėtrą (pavyzdžiui, valdymo balsu lietuvių kalba paslaugų plėtra). Platesnės apimties kitų specialių prieinamumo priemonių vystymas finansuotas nebuvo.

Visoms tikslinėms grupėms, ypač išskiriant verslą, labai svarbus pradėtas įgyvendinti savivaldybių ir valstybės institucijų duomenų atvėrimas. Galimybės laisvai ir patogiai naudotis sukauptais viešaisiais duomenimis atveria daug naujų galimybių vystant įvairias veiklas ir gerinant verslo konkurencingumą.

Investicijos į administracinių ir viešųjų elektroninių paslaugų plėtrą yra ypač naudingos ir viešojo sektoriaus institucijoms ir įstaigoms, kurios gali būti tiek šių paslaugų gavėjai, tiek ir teikėjai. Iš viešųjų paslaugų teikėjo pozicijos itin svarbus vystomų kokybiškų elektroninių paslaugų indėlis didinant veiklos efektyvumą, sudarant sąlygas didinti skaidrumą ir efektyviau kaupti duomenis, didinti klientų pasitenkinimą įstaigos veikla ir pan.

Tai, kad VP 2 prioriteto intervencijos iš esmės atitinka tikslinių grupių poreikius, atlikto vertinimo metu²⁴ vykdytos apklausos metu tvirtino ir dauguma (85 proc.) administruojančių institucijų ir kitų suinteresuotų šalių atstovai. Tiesa, svarbu paminėti, kad toje pačioje apklausoje beveik ketvirtadalis respondentų nurodė, kad nežino, ar 2014–2020 m. investicinio laikotarpio lėšomis sukurti produktai ar paslaugos atitinka paslaugų ar produktų naudojimo lygio lūkesčius, ką galima sieti su nepakankamai dažnai ar nekokybiškai atliekama paslaugų vartotojų pasitenkinimo teikiamomis paslaugomis stebėseną.

Apibendrinant, **VP 2 prioriteto intervencijų tinkamumas tikslinių grupių poreikiams** bendrąja prasme yra pakankamai **aukštas**, kadangi yra siekiama atliepti visus pagrindinius tikslinių grupių poreikius, orientuojamasi į gyventojams ir verslui aktualiausių viešųjų elektroninių paslaugų plėtrą. Visgi, svarbu pastebėti, kad dėl ribotų resursų viešųjų paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę yra laipsniškas, o ir ne visų perkeliamų paslaugų kokybė atitinka keltus lūkesčius. Siekiant gerinti paslaugų vartotojams kokybę, reikėtų standartizuoto viešųjų el. paslaugų naudojimo stebėsenos mechanizmo, kuris leistų atlikti ir tarpusavyje palyginti vartotojų poreikių analizę ir pasitenkinimo paslaugomis lygį.

²⁴ 2014-2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ poveikio vertinimas, SUMIN užsakymu atliko UAB „Civitta“, 2022, psl. 38. Prieiga internete: <https://2014.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/2014-2020-m-europos-sajungos-fondu-investiciju-veiksmu-programos-prioriteto-informacines-visuomenes-skatinimas-poveikio-vertinimas>

3. REZULTATYVUMAS

VP 2 prioriteto rezultatyvumas vertinamas analizuojant produktų rodiklių pasiekimus pagal atskirus konkrečius uždavinius: 2.1.1, 2.1.2, 2.2.1, 2.2.2 ir 2.3.1. Poskyrio pabaigoje pateikiama bendra konkrečių uždavinių bei viso 2 prioriteto rezultatyvumo apžvalga. Analizei naudojami 2022 m. gruodžio 31 d. SFMIS pateikiami duomenys.

VP 2.1.1 KONKRETAUS UŽDAVINIO PRODUKTO RODIKLIAI

Analizuojamo VP konkretaus uždavinio 2.1.1 rezultatyvumas matuojamas dviem produkto rodikliais.

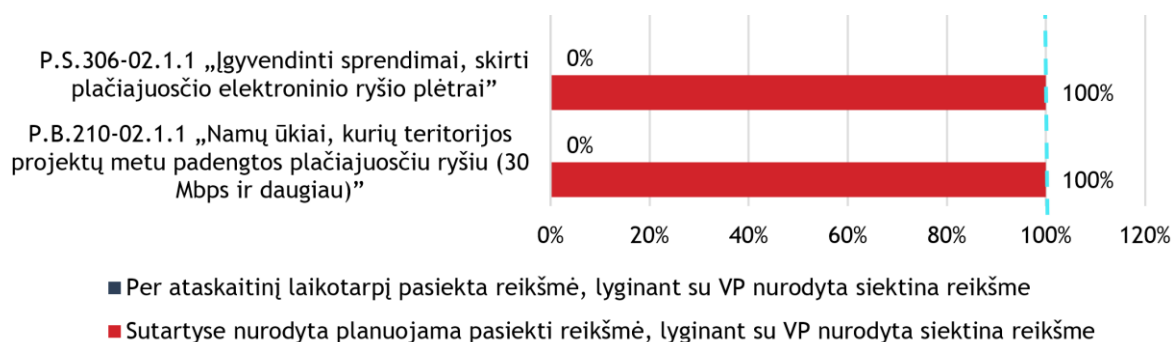
3 LENTELĖ. VP 2.1.1. KONKRETAUS UŽDAVINIO PRODUKTO RODIKLIAI

RODIKLIO TIPAS	RODIKLIO KODAS	RODIKLIO PAVADINIMAS	VP SIEKTINA REIKŠMĖ 2023 M.	PASIEKTA REIKŠMĖ (2022 M.)	SUTARTYSE PLANUOJAMA PASIEKTI REIKŠMĖ
Produkto rodiklis	P.B.210-02.1.1	Namų ūkiai, kurių teritorijos projektų metu padengtos plačiajuosčiu ryšiu (30 Mbps ir daugiau)	254 000	0	254 000
Produkto rodiklis	P.S.306-02.1.1	Igyvendinti sprendimai, skirti plačiajuosčio elektroninio ryšio plėtrai	1	0	1

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis 2014-2020 m. VP ir SFMIS duomenimis

Toliau šie rodikliai vertinami rezultatyvumo požiūriu.

8 paveiksle pateikiama šiuo metu egzistuojanti dviejų VP konkretaus uždavinio 2.1.1 produkto rodiklių pažanga, lyginant su VP užsibrėžta pasiekti reikšme 2023 m. (žymima punktyrine linija).

8 PAVEIKSLAS. VP 2.1.1. KONKRETAUS UŽDAVINIO PRODUKTO RODIKLIŲ REIKŠMIŲ PAŽANGA (2022 M.)

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

2.1.1. uždavinio produkto rodiklių rezultatyvumas, lyginant su VP numatytais pasiekti reikšmėmis, siekia 0 proc., kadangi visi šio uždavinio rodikliai 2022 m. gruodžio 31 d. dar nebuvo pasiekę VP suplanuotų reikšmių. Taigi, konkretaus uždavinio 2.1.1 rezultatyvumas kol kas yra žemas. Visgi, apie investicijų rezultatyvumą bus galima spręsti tik visiškai įgyvendinus projektą, kuris dar yra vykdomas. Remiantis atsakingų institucijų atstovų pateikta informacija, projekte jau įvykdyta didelė dalis suplanuotų veiklų ir indikacijų, kad projektas nebus užbaigtas iki suplanuoto termino ar projektų sutartyse numatytos rodiklių

reikšmės nebus pasiektos, nėra. Taigi, su tam tikra atsarga, **2.1.1 konkrečiau uždaviniu rezultatyvumą galima laikyti aukštu**, o pabaigus įgyvendinti projektus bei konkrečiau uždaviniu lygiu pasiekus VP numatytas siektinas rodiklių reikšmes²⁵, investicijų indėlį į VP tikslų pasiekimą bus galima laikyti gana reikšmingu.

VP 2.1.2 KONKRETAUS UŽDAVINIO PRODUKTO RODIKLIS

VP konkrečiau uždaviniu 2.1.2 rezultatyvumas matuojamas 1 produkto rodikliu.

4 LENTELE. VP 2.1.2. KONKRETAUS UŽDAVINIO PRODUKTO RODIKLIS

RODIKLIO TIPAS	RODIKLIO KODAS	RODIKLIO PAVADINIMAS	VP SIEKTINA REIKŠMĖ 2023 M.	PASIEKTA REIKŠMĖ (2022 M.)	SUTARTYSE PLANUOJAMA PASIEKTI REIKŠMĖ
Produkto rodiklis	P.S.307-02.1.2	Įgyvendinti sprendimai, skirti kibernetinio saugumo didinimui	1	0	2

9 paveiksle pateikiama 2022 m. gruodžio 31 d. fiksuota VP konkrečiau uždaviniu 2.1.2 produkto rodiklio pažanga, lyginant su VP užsibrėžta reikšme 2023 m. Produkto rodiklio P.S.307-02.1.2 „Įgyvendinti sprendimai, skirti kibernetinio saugumo didinimui“ iki 2023 m. pabaigos VP numatyta pasiekti reikšmė yra 1 (ši reikšmė neatsispindi paveiksle, nes projektas vis dar įgyvendinamas), tačiau pagal pasirašytą ir šiuo metu įgyvendinamą projekto sutartį (rodiklio siekia vienas projektas) planuojama pasiekti 200 proc. VP nurodytos siektinos rodiklio reikšmės.

9 PAVEIKSLAS. VP 2.1.2. KONKRETAUS UŽDAVINIO PRODUKTO RODIKLIO REIKŠMĖS PAŽANGA (2022 M.)

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

2.1.2. uždaviniu produkto rodiklio rezultatyvumas, lyginant su VP numatytais pasiekti reikšmėmis, 2022 m. gruodžio 31 d. siekė 0 proc. Visgi, apie investicijų rezultatyvumą bus galima spręsti tik baigus įgyvendinti projektą. Remiantis atsakingų institucijų pateikta informacija, indikacijų, kad pagal 2.1.2 konkrečiau uždaviniu priemonę Nr. 02.1.2-CPVA-V-522-J06 įgyvendinamas projektas nebus užbaigtas iki suplanuoto termino ar projekto sutartyje numatyta rodiklio reikšmė nebus pasiekta, nėra. Taigi, su tam tikra atsarga, **2.1.2 konkrečiau uždaviniu rezultatyvumą galima laikyti aukštu**, o įgyvendinus saugiojo tinklo ir kibernetinių atakų prevencijos sistemos sukūrimo projektą bei konkrečiau uždaviniu lygiu pasiekus VP numatytą siektiną rodiklio reikšmę, investicijų indėlį į VP tikslų pasiekimą bus galima laikyti gana reikšmingu.

²⁵Produkto rodiklis P.B.210-02.1.1 matuojamas praėjus 2 metams po projekto pabaigos.

VP 2.2.1 KONKRETAUS UŽDAVINIO PRODUKTO RODIKLIS

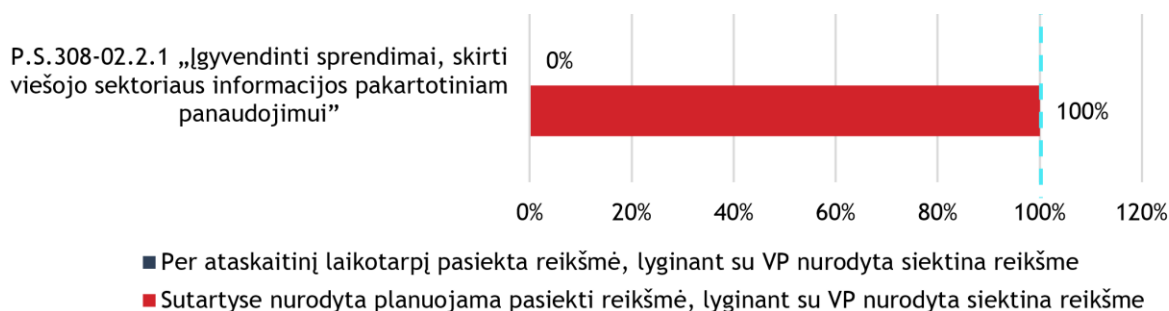
VP konkretaus uždavinio 2.2.1 rezultatyvumas matuojamas vienu produkto rodikliu.

5 LENTELE. VP 2.2.1. KONKRETAUS UŽDAVINIO PRODUKTO RODIKLIS

RODIKLIO TIPAS	RODIKLIO KODAS	RODIKLIO PAVADINIMAS	VP SIEKTINA REIKŠMĖ 2023 M.	PASIEKTA REIKŠMĖ (2022 M.)	SUTARTYSE PLANUOJAMA PASIEKTI REIKŠMĖ
Produkto rodiklis	P.S.308-02.2.1	Įgyvendinti sprendimai, skirti viešojo sektoriaus informacijos pakartotiniam panaudojimui	1	0	1

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis 2014-2020 m. VP ir SFMIS duomenimis

Rodiklio P.S.308-02.2.1 „Įgyvendinti sprendimai, skirti viešojo sektoriaus informacijos pakartotiniam panaudojimui“ pažanga 2022 m. gruodžio 31 d. vis dar buvo 0, tačiau svarbu pastebėti, jog naudojamas produkto rodiklis iš esmės fiksuoja projekto pabaigą ir neatspindi atvirų duomenų platformos sukūrimo projekto (kuriuo siekiama aptariamo rodiklio) pažangos. Iš atsakingų institucijų skelbiamos ir viešai prieinamos informacijos žinoma, kad atvirų duomenų portalas jau funkcionuoja ir jame 2023 m. gegužės mėn. vartotojams yra prieinami beveik 2 000 duomenų rinkinių. Iki projekto pabaigos dar planuojama atverti daugiau viešųjų duomenų rinkinių, tačiau akivaizdu, kad projekto sutartyje ir VP numatyta produkto rodiklio reikšmė bus pasiekta bei užfiksuota oficialiai pabaigus projekto įgyvendinimą.

10 PAVEIKSLAS. VP 2.2.1. KONKRETAUS UŽDAVINIO PRODUKTO RODIKLIO REIKŠMĖS PAŽANGA (2022 M.)

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Taigi jau galima teigti, kad **2.2.1 konkretaus uždavinio rezultatyvumas yra aukštas**, o investicijų indėlis į VP tikslų pasiekimą yra reikšmingas.

VP 2.2.2 KONKRETAUS UŽDAVINIO PRODUKTO RODIKLIS

VP konkretaus uždavinio 2.2.2 rezultatyvumas matuojamas 1 produkto rodikliu.

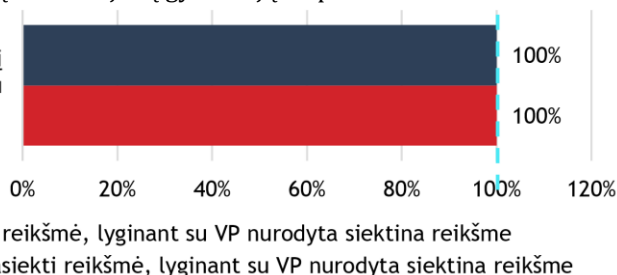
6 LENTELE. VP 2.2.2. KONKRETAUS UŽDAVINIO PRODUKTO RODIKLIS

RODIKLIO TIPAS	RODIKLIO KODAS	RODIKLIO PAVADINIMAS	VP SIEKTINA REIKŠMĖ 2023 M.	PASIEKTA REIKŠMĖ (2022 M.)	SUTARTYSE PLANUOJAMA PASIEKTI REIKŠMĖ
Produkto rodiklis	P.S.309-02.2.2	Vietos bendruomenės, įtrauktos į veiklą, skirtą gyventojų skatinimui efektyviau, saugiau ir atsakingiau naudotis internetu, tinklą	120	120	120

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis 2014-2020 m. VP ir SFMIS duomenimis

Rodiklio P.B.309-02.2.2 reikšmė 100 proc. pasiekė VP numatytą reikšmę dar 2022 m., todėl šio rodiklio ir viso **2.2.2 konkretaus uždavinio rezultatyvumas yra aukštas**. Toks rezultatyvumas indikuoja reikšmingą indėlį į VP tikslus padidinti IRT paklausą ir naudojimą gyventojų tarpe.

P.S.309-02.2.2 „Vietos bendruomenės, įtrauktos į veiklų, skirtų gyventojų skatinimui efektyviau, saugiau ir atsakingiau naudotis internetu, tinklą”

11 PAVEIKSLAS. VP 2.2.2. KONKRETAUS UŽDAVINIO PRODUKTO RODIKLIO REIKŠMĖS PAŽANGA (2022 M.)

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

VP 2.3.1 KONKRETAUS UŽDAVINIO PRODUKTO RODIKLIAI

VP konkretaus uždavinio 2.3.1 rezultatyvumas matuojamas 2 produkto rodikliais.

7 LENTELĖ. VP 2.3.1. KONKRETAUS UŽDAVINIO PRODUKTO RODIKLIAI

RODIKLIO TIPAS	RODIKLIO KODAS	RODIKLIO PAVADINIMAS	VP SIEKTINA REIKŠMĖ 2023 M.	PASIEKTA REIKŠMĖ (2022 M.)	SUTARTYSE PLANUOJAMA PASIEKTI REIKŠMĖ
Produkto rodiklis	P.S.310-02.3.1	Sukurtos elektroninės paslaugos	170	111	201
Produkto rodiklis	P.S.311-02.3.1	Įgyvendinti sprendimai, skirti viešojo sektoriaus bendro naudojimo IRT infrastruktūros optimizavimui, sąveikumo ir saugos užtikrinimui	3	2	3

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis 2014-2020 m. VP ir SFMIS duomenimis

VP 2.3.1 uždavinio produkto rodiklis P.S.310-02.3.1 „Sukurtos elektroninės paslaugos“ iki 2022 m. gruodžio 31 d. dar nebuvo pasiekęs užsibrėžtos reikšmės – iki šio laiko pasiekta reikšmė, lyginant su VP nurodyta siektina reikšme, siekia 65 proc. Visgi, atsižvelgiant į sutartyse (jau įgyvendintose ir dar įgyvendinamose) nurodytą planuojamą pasiekti rodiklio reikšmę, kuri sudaro 118 proc. VP siektinos reikšmės, VP nurodyta galutinė reikšmė 2023 m. pabaigoje veikiausiai bus pasiekta ir net viršyta. Toks numatomas rezultatyvumas indikuoja, jog investicijos gali reikšmingai prisidėti prie VP uždavinio tikslų pasiekimo.

Produkto rodiklis P.S.311-02.3.1 „Įgyvendinti sprendimai, skirti viešojo sektoriaus bendro naudojimo IRT infrastruktūros optimizavimui, sąveikumo ir saugos užtikrinimui“ nėra pasiekęs užsibrėžtos reikšmės – ataskaitiniu laikotarpiu pasiekta reikšmė, lyginant su VP nurodyta siektina reikšme, siekia 67 procentus. Šio rodiklio siekė du projektai, kurių vienas jau yra pabaigtas ir pasiekęs planuotą rodiklio reikšmę 100 proc., o kitas – Valstybės debesijos paslaugų teikimo infrastruktūros sukūrimo projektas Nr. J06-CPVA-V-01-0003 dar įgyvendinamas. Projekto vykdytojo teigimu, projektas turėtų būti baigtas kaip suplanuota ir numatyta rodiklio P.S.311-02.3.1 reikšmė bus pasiekta. Toks numatomas rezultatyvumas (100 proc. VP numatytos reikšmės) leidžia manyti, kad investicijos reikšmingai prisidės prie VP konkretaus uždavinio įgyvendinimo.

12 PAVEIKSLAS. VP 2.3.1. KONKRETAUS UŽDAVINIO PRODUKTO RODIKLIŲ REIKŠMIŲ PAŽANGA (2022 M.)

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Apibendrinant, gali būti **prognozuojamas aukštas bendras 2.3.1 konkretaus uždavinio rezultatyvumas**. Nors nei vienas 2.3.1 konkretaus uždavinio produkto rodiklis 2022 m. gruodžio 31 d. duomenimis dar nebuvo pasiekęs VP numatytos reikšmės, atlikus dar įgyvendinamų sutarčių analizę bei remiantis projektų vykdytojų pateikta informacija galima pagrįstai manyti, kad abu analizuojamo konkretaus uždavinio produkto rodikliai pasieks VP numatytas reikšmes.

APIBENDRINIMAS PRIORITETO LYGIU

Remiantis aukščiau atlikta VP 2 prioriteto konkrečių uždavinių produkto rodiklių pažangos analize, 6 iš 7 visų prioriteto produkto rodiklių (P.B.210-02.1.1, P.S.306-02.1.1, P.S.307-02.1.2, P.B.308-02.2.1, P.S.310-02.3.1, P.S.311-02.3.1), 2022 m. duomenimis, dar nebuvo pasiekę VP numatytų siektinų reikšmių. Įvertinus sutartyse planuojamą pasiekti reikšmių dydį, lyginant su VP nurodytomis siektinomis reikšmėmis, galima prognozuoti, jog visų minėtų šešių rodiklių reikšmės greičiausiai bus pasiektos iki 2023 m. pabaigos, baigus visų projektų įgyvendinimą. Yra tikimybė, kad dviejų produkto rodiklių (P.S.307-02.1.2 ir P.S.310-02.3.1) atveju VP numatytos siektinos reikšmės bus viršytos. Taigi, su tam tikra atsarga dėl kol kas nebaigtų įgyvendinti projektų, galima teigti, kad **bendras VP 2 prioriteto konkrečių uždavinių rezultatyvumas yra aukštas**.

4. POVEIKIS

Pagal VP 2 prioritetą „Informacinės visuomenės skatinimas“ įgyvendinami trys investiciniai prioritetai, apimantys 5 konkrečius uždavinius, kurie siekia specialiųjų programos rezultato rodiklių.

Ekspertiniu vertinimu, šie rodikliai yra tinkami atspindėti VP 2 prioriteto investicijų poveikį. Be to, kaip nurodyta Europos Komisijos 2014 metų gairėse²⁶, poveikio vertinimo metu turėtų būti vertinama VP kontribucija būtent į rezultato rodiklių pokyčius.

4.1 POVEIKIO VERTINIMAS REMIANTIS STATISTINE- KORELIACINE ANALIZE

Šiame poskyryje pateikiami atskirais statistinės–koreliacinės analizės pjūviais gauti vertinimo rezultatai.

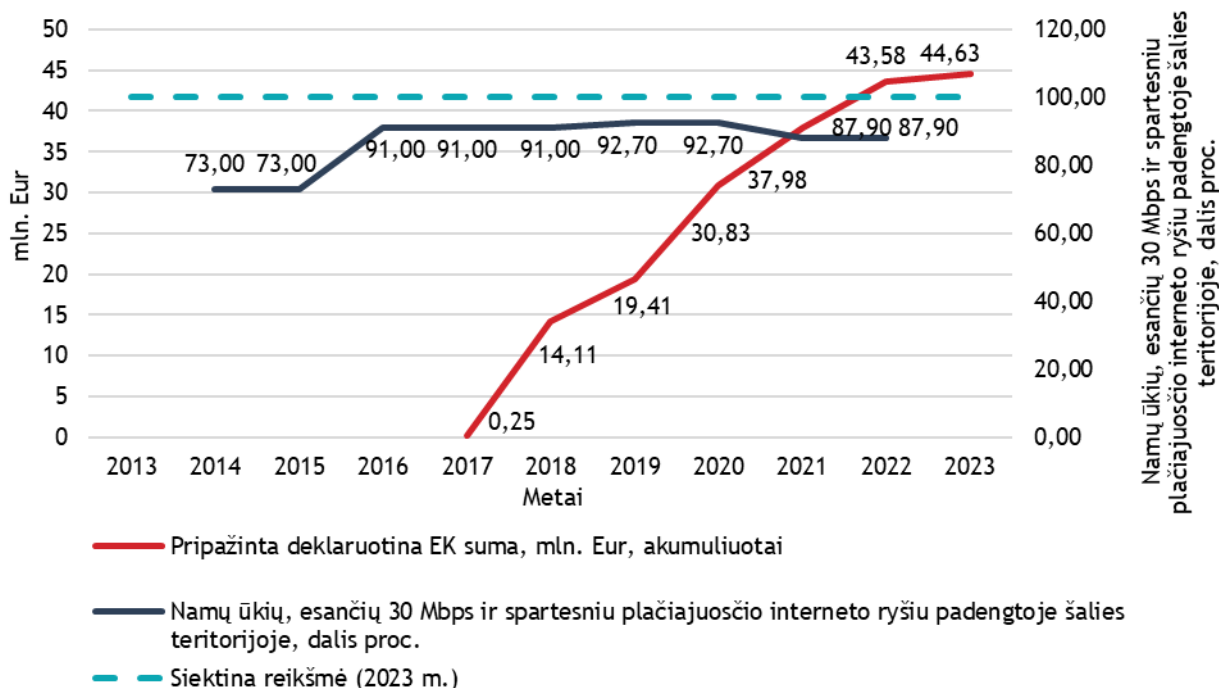
4.1.1 VP IŠLAIDŲ IR REZULTATO RODIKLIŲ KORELIACIJA

Pirmasis analizuojamas pjūvis – VP išlaidų laiko eilutės koreliacija su rezultato rodiklio laiko eilute.

VP 2.1.1 KONKRETAUS UŽDAVINIO REZULTATO RODIKLIO IR VP IŠLAIDŲ KORELIACIJA

Analizuojama 2.1.1 konkretauro uždavinio rezultato rodiklio „Namų ūkių, esančių 30 Mbps ir spartesniu plačiajuosčio interneto ryšiu padengtoje šalies teritorijoje, dalis“ laiko eilutės koreliacija su išlaidų pagal VP laiko eilute (žr. 13 pav.)

²⁶ The Programming Period 2014–2020. GUIDANCE DOCUMENT ON MONITORING AND EVALUATION – EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND AND COHESION FUND – Concepts and Recommendations. Directorate General Regional and Urban Policy (2014). ESF gairės (Programming Period 2014–2020 – Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy – European Social Fund – Guidance document – June 2014) taip pat prašo orientuotis į rezultato rodiklius (The CPR has substantially strengthened the role of impact evaluation as an essential element of the strengthened results focus of the policy, making the assessment to what extent the objectives under each priority axis have been achieved compulsory for the managing authorities).

13 PAVEIKSLAS. VP IŠLAIDŲ LAIKO EILUTĖS KORELIACIJA SU 2.1.1 UŽDAVINIO REZULTATO RODIKLIO LAIKO EILUTE

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

2022 m. namų ūkių, esančių 30 Mbps ir spartesniu plačiajuosčio interneto ryšiu padengtoje šalies teritorijoje, dalis sudarė 88 proc., t. y. nepasiekė VP numatytos reikšmės (100 proc. 2023 m.). Kita vertus, matosi VP kasmetinių išlaidų (iš visų šaltinių), skirtų 2.1.1 uždavinio įgyvendinimui, augimas, kol minėtos išlaidos 2022 m. pasiekė 43,58 mln. Eur. Tuo pačiu didėjo ir namų ūkių, esančių 30 Mbps ir spartesniu plačiajuosčio interneto ryšiu padengtoje šalies teritorijoje, dalis, tačiau koreliacija tarp VP išlaidų laiko eilutės ir minėto uždavinio rodiklio laiko eilutės yra neigiama (VP įgyvendinimo metu koreliacijos koeficientas siekia -0,56). Koreliacijos koeficientas rodo, jog visu VP įgyvendinimo laikotarpiu didėjusios VP kasmetinės išlaidos konkrečiau uždavinio 2.1.1 įgyvendinimui neprisidėjo prie namų ūkių, esančių 30 Mbps ir spartesniu plačiajuosčio interneto ryšiu padengtoje šalies teritorijoje, dalies augimo, tačiau tai nėra vienareikšmiška išvada.

Aptariamo rezultato rodiklio augimui 2014-2018 m. laikotarpiu VP 2 prioriteto intervencijos poveikio neturėjo, o stebimą augimą lėmė ankstesnio investicinio laikotarpio projekto (RAIN-2) užbaigimas ir pagal 2014-2020 m. Kaimo plėtros programą įgyvendintas plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtros kaimo vietovėse (PRIP-2) projektas bei infrastruktūros plėtra privačių telekomunikacijos sektoriaus paslaugų teikėjų nuosavomis lėšomis²⁷. 2014-2020 m. investicinio laikotarpio investicijų poveikis sparčiojo plačiajuosčio ryšio (naujos kartos interneto prieigos (toliau – NKP, NKIP)) plėtrai šalies teritorijoje ėmė

²⁷ 2014-2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ poveikio vertinimas, SUMIN užsakymu atliko UAB „Civitta“, 2022, psl. 38. Prieiga internete: <https://2014.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/2014-2020-m-europos-sajungos-fondu-investiciju-veiksmu-programos-prioriteto-informacines-visuomenes-skatinimas-poveikio-vertinimas>

reikštis tik tiriamo investicinio laikotarpio pabaigoje – pirmosios linijos, įgyvendinant NKP projektą, pradėtos kloti 2019 m.²⁸

Apibendrinant, galima teigti, jog, nepaisant stebimos šalies padengimo plačiajuosčio interneto ryšiu plėtos, VP įgyvendinimo pradžioje planuotas teritorinio padengimo intensyvumas (100 proc. namų ūkių, esančių 30 Mbps ir spartesniu plačiajuosčio interneto ryšiu padengtoje šalies teritorijoje) nebus pasiektas iki 2023 m. pabaigos, nes 2022 m. pabaigoje minėta namų ūkių dalis siekė 87,9 proc.²⁹, o pagal „Naujos kartos interneto prieigos infrastruktūros plėtos investicijų projektą“ (NKIP)³⁰ įsipareigojama padengti tik 42 287 iš 92 377 namų ūkių (apie 46 proc.), esančių „baltosiose dėmėse“³¹. Likusios dalies padengimą viliamasi pasiekti pasitelkiant verslo (privatų telekomunikacijos sektoriaus paslaugų teikėjų) iniciatyvas, pasinaudojant NKP sukurta infrastruktūra, tačiau nėra indikacijų, kad tai pavyktų padaryti iki 2023 m. pab.

Taigi, **2.1.1 konkretaus uždavinio investicijų poveikis rezultato pasiekimui yra žemas**. Pastebima neigiama koreliacija (koreliacijos nebuvimas) tarp VP išlaidų laiko eilutės ir šalies padengimo plačiajuosčiu interneto ryšiu eilutės rodo, jog suplanuotas konkretaus uždavinio rezultatas priklauso ir nuo kitų aplinkybių, o 100 proc. šalies teritorijos padengimas sparčiuoju plačiajuosčiu ryšiu pasiektas nebus.

VP 2.1.2 KONKRETAUS UŽDAVINIO REZULTATO RODIKLIO IR VP IŠLAIDŲ KORELIACIJA

Analizuojamo 2.1.2 konkretaus uždavinio rezultato rodiklis – „Saugos reikalavimus atitinkančių valstybės informacinių išteklių ir kritinės informacinės infrastruktūros objektų dalis“. Deja, šio rodiklio pasiekimo neįmanoma objektyviai įvertinti dėl duomenų trūkumo. Nors analogiškas rodiklis naudojamas ir kituose nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose – Informacinės visuomenės plėtos 2014–2020 metų programoje „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“³² ir Nacionalinėje kibernetinio saugumo strategijoje, po 2016 m. nėra prieinamų duomenų apie šio rodiklio pasiektas reikšmes³³.

Konsolidavus Valstybės kibernetinio saugumo išteklius – valstybės ryšių ir informacinių sistemų politikos ir nacionalinės kibernetinio saugumo politikos formavimo funkcijos perduotos Krašto apsaugos ministerijai (Kibernetinio saugumo įstatymas). Anksčiau dalis šių funkcijų buvo priskirta Vidaus reikalų ministerijai. Atsižvelgiant į tai galima skaičiuoti „Kibernetinio saugumo reikalavimus atitinkančių kibernetinio saugumo subjektų dalį“ (pradinė reikšmė - 20 (2019 m.), siektina - 50). Rodiklio „Kibernetinio saugumo reikalavimus atitinkančių kibernetinių saugumo subjektų dalis“ pasiekta reikšmė 2020-12-31 yra 20 proc. Palyginimui, 2014 m. VP pradinė rodiklio reikšmė 2012 m. buvo 15 proc., o siektina reikšmė 2023 m. – 98 proc.

2.1.2 uždavinio rezultato rodiklio laiko eilutės ir VP išlaidų laiko eilutės duomenų pertrūkis (nuo 2014 m. iki 2020 m. trūksta duomenų apie VP išlaidas, o rezultato rodiklio atveju 2019 m. pasikeitė rodiklio skaičiavimo metodika, 2020 m. rodiklio reikšmė nebuvo matuojama³⁴) neleidžia atlikti koreliacinės analizės.

²⁸ VŠĮ „Placiajuostis internetas“ 2022–2025 m. Strateginis veiklos planas, patvirtintas 2022-01-11, psl. 29. Prieiga internete: https://www.placiajuostis.lt/upload/files/PI%202022-2025%20m_%20strateginis%20veiklos%20planas.pdf

²⁹ Remiantis SFMIS duomenimis

³⁰ „Naujos kartos interneto prieigos infrastruktūros plėtos investicijų projektas, VŠĮ „Placiajuostis internetas“ užsakyму atliko UAB „Ernst & Young Baltic“ ir UAB „Incomsystems“, 2017. Prieiga internete: https://www.placiajuostis.lt/upload/files/PI%20-%20NKPTI%20IP%20-%20IP_v_5_0.pdf

³¹ Teritorijose, kurių šiuo metu nedengia naujos kartos prieigos infrastruktūra.

³² Lietuvos Respublikos skaitmeninėje darbotvarkėje minėta rodikli atitinka rodiklis „Kibernetinio saugumo reikalavimus atitinkančių ypatingos svarbos informacinės infrastruktūros ir valstybės informacinių išteklių dalis, procentais“, o Nacionalinėje saugumo strategijoje - „Kibernetinio saugumo reikalavimus atitinkančių kibernetinių saugumo subjektų dalis, procentais“.

³³ Remiantis SFMIS duomenimis, per ataskaitinį laikotarpį (2012-2016 m.) pasiekta reikšmė nekito ir siekė 15 proc. 2017-2021 m. duomenų nėra.

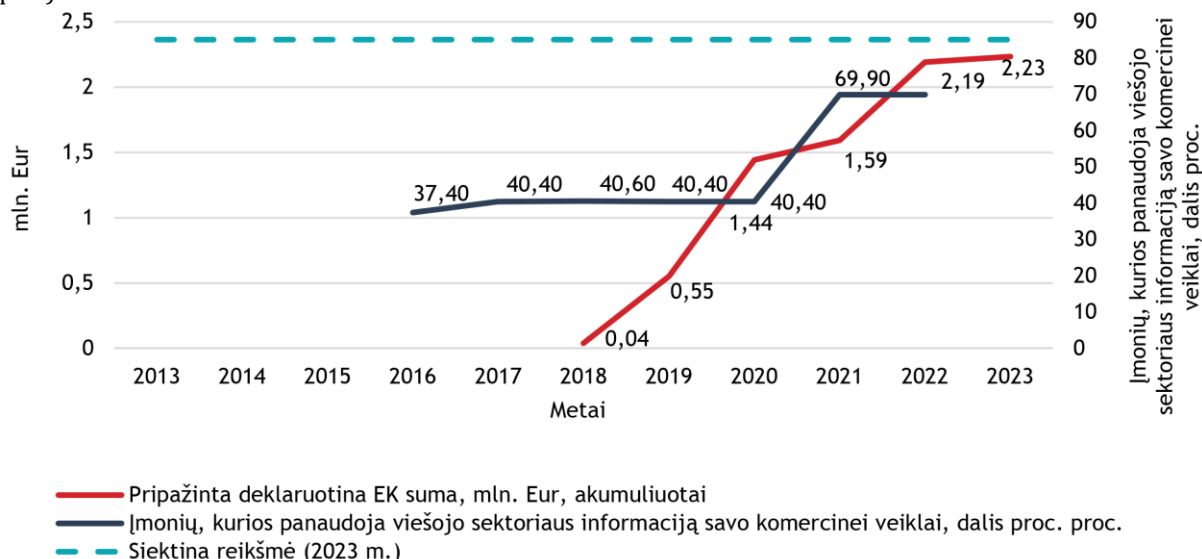
³⁴ 2020 m. NKSC nevykdė kibernetinio saugumo subjektų apklausos apie nutarime įtvirtintų kibernetinio saugumo reikalavimų įgyvendinimą. NKSC, atsižvelgdamas į 2019 m. – 2020 m. vykdytus faktinius kibernetinio saugumo subjektų patikrinimus, 2020 m.

Visgi, analizuojant kitus prieinamus duomenis, galima daryti prielaidą, kad kibernetinio saugumo reikalavimus atitinkančių kibernetinių saugumo subjektų dalis iki 2023 m. turėtų nebūti tolimesniam planuojamiems 50 proc., nors rodiklis pilna numatyta apimtimi gali būti ir nepasiektas³⁵. NKSC 2021 m. atliktos apklausos metu nustatyta, kad visiškai arba beveik visiškai (nuo 81 iki 100 proc.) organizacinius kibernetinio saugumo reikalavimus teigia įgyvendinę 44 proc. YSII valdytojų, o techninius kibernetinio saugumo reikalavimus – 36 proc. valdytojų. 35 proc. apklausoje dalyvavusių subjektų nurodė, jog organizacinius kibernetinio saugumo reikalavimus įgyvendins iki 2023 m. sausio 1 d., o 29 proc. – kad techninius kibernetinio saugumo reikalavimų įgyvendinimas bus baigtas iki 2024 m. sausio 1 d.³⁶

Nors manytina, kad 2014-2020 m. investicinio laikotarpio lėšomis kuriama Saugiojo tinklo ir Kibernetinių atakų prevencijos sistema bus labai svarbus postūmis sustiprinant šalies kibernetinį saugumą, dėl VP naudojamo rezultato rodiklio neapibrėžtumo **2.1.2 konkretaus uždavinio poveikis rezultato pasiekimui vertinamas kaip vidutinis.**

VP 2.2.1 KONKRETAUS UŽDAVINIO REZULTATO RODIKLIO IR VP IŠLAIDŲ KORELIACIJA

Analizuojama 2.2.1 konkretaus uždavinio rezultato rodiklio „Įmonių, kurios panaudoja viešojo sektoriaus informaciją savo komercinei veiklai, dalis“ laiko eilutės koreliacija su išlaidų pagal VP laiko eilute (žr. 14 pav.).

14 PAVEIKSLAS. VP IŠLAIDŲ LAIKO EILUTĖS KORELIACIJA SU 2.2.1 UŽDAVINIO REZULTATO RODIKLIO LAIKO EILUTE

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

kriterijaus „Kibernetinio saugumo reikalavimus atitinkančių kibernetinių saugumo subjektų dalis procentais“ reikšmę vertina taip pat, kaip ir 2019 m. – 20 proc. 2020 m. atlikti patikrinimai tik dar kartą parodė, kad reali kibernetinio saugumo būklė neatitinka deklaruojamos. – *Nacionalinės kibernetinio saugumo strategijos įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano 2019 metų vertinimo kriterijų rezultatai*, 2021, 3 psl. Prieiga internete:

https://www.nksc.lt/doc/saugumo_strategijos_ataskaitos/2020/TVP_rodikliu_vykdymas_2020_m.docx

³⁵ 2022 m. atliktame 2 prioriteto poveikio vertinime (2014-2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ poveikio vertinimas, SUMIN užsakymu atliko UAB „Civitta“) kaip viena iš priežasčių, kodėl yra rizikos nepasiekti VP nustatytos siektinos rodiklio reikšmės, nurodoma kibernetinio saugumo suvokimo ir saugumo reikalavimų laikymosi prievolės užtikrinimo pajėgumų trūkumas.

³⁶ *Nacionalinė kibernetinio saugumo būklės ataskaita 2021*, LR krašto apsaugos ministerija, 2021, psl. 57. Prieiga internete: <https://kam.lt/wp-content/uploads/2022/08/Nacionaline-kibernetinio-saugumo-ataskaita-2021.pdf>

Stebimas VP kasmetinių išlaidų, skirtų 2.2.1 uždavinio įgyvendinimui, augimas, kol minėtos išlaidos 2023 m. pradžioje pasiekė 2,23 mln. Eur. Tuo pačiu didėjo ir įmonių, kurios panaudoja viešojo sektoriaus informaciją savo komercinei veiklai, dalis, taigi koreliacija tarp VP išlaidų laiko eilutės ir minėto uždavinio rodiklio laiko eilutės buvo stipri (koreliacijos koeficientas siekia 0,77). Koreliacijos koeficientas rodo, jog visu VP įgyvendinimo laikotarpiu augusios VP kasmetinės išlaidos konkrečiam uždavinio 2.2.1 įgyvendinimui prisidėjo prie įmonių, kurios panaudoja viešojo sektoriaus informaciją savo komercinei veiklai, dalies didėjimo. Nepaisant to, 2022 m. įmonių, kurios panaudoja viešojo sektoriaus informaciją savo komercinei veiklai, dalis sudarė 69,9 proc., t.y. dar nebuvo pasiekusi VP numatytos reikšmės (85 proc. 2023 m.). Reikėtų atsižvelgti į tai, jog aptariamo rezultato rodiklio santykinai nedidelę pažangą (nuo 56,6 proc. 2012 m. iki 69,9 proc. 2022 m.) lėmė tiek pakitusi rodiklio apskaičiavimo metodika, tiek neaiški rodiklio reikšmė, kuri neatskleidžia, kokio tipo, kaip dažnai ir kokiais veiksniais šie duomenys naudojami. Neaiški rodiklio reikšmė, kuri nustatoma pagal įmonių užpildytas apklausas, rodo, kad įmonės itin plačiai supranta, kokios veiklos gali būti laikomos viešojo sektoriaus informacijos naudojimosi komerciniams tikslams³⁷, nors bendrai stebima didėjančio susidomėjimo atvirais viešaisiais duomenimis tendencija. Pavyzdžiui, kaip rodo Lietuvos atvirų duomenų portalo stebėseną, jame atvėrus dalį duomenų rinkinių, jų peržiūrų skaičius 2021 m., lyginant su 2020 m., išaugo 20 kartų – duomenų rinkiniai iki 2021 m. buvo peržiūrėti arba atsisiųsti beveik 150 tūkst. kartų³⁸.

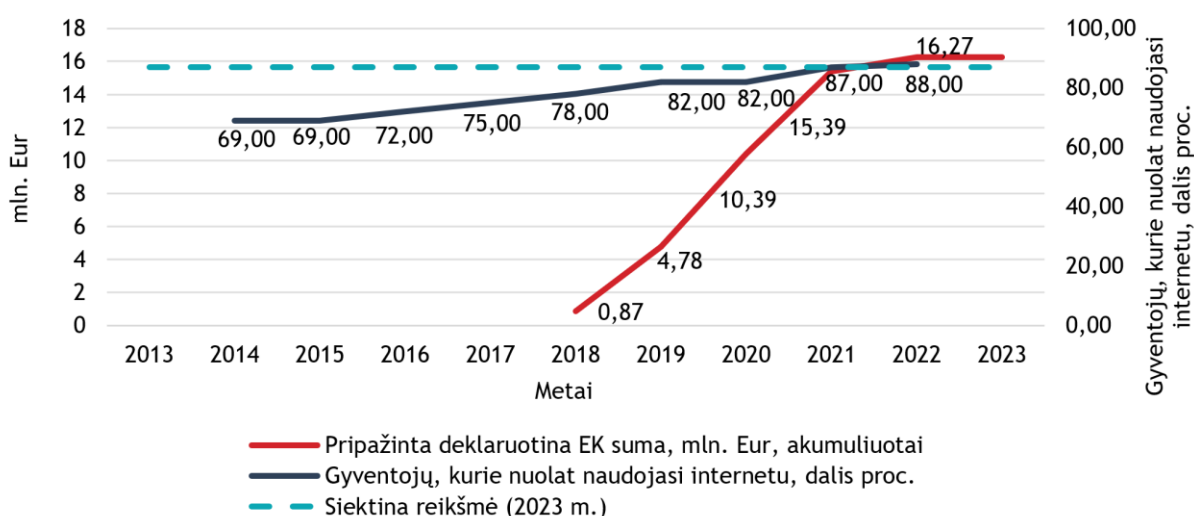
Atsižvelgiant į aptartas aplinkybes, **2.2.1 konkretaus uždavinio intervencijų poveikis** rodiklio „Įmonių, kurios panaudoja viešojo sektoriaus informaciją savo komercinei veiklai, dalis“ pokyčiams yra **vidutinis**. Tokį įvertį labiausiai nulemia rodiklio reikšmės apskaičiavimo metodikos trūkumai, dėl kurių rodiklio reikšmės gali kelti pagrįstą abejonių. Kita vertus, pačios VP investicijos, skirtos viešųjų duomenų atvėrimui, sukuria esminį pagrindą aptariamo rodiklio augimui ateityje.

VP 2.2.2 KONKRETAUS UŽDAVINIO REZULTATO RODIKLIO IR VP IŠLAIDŲ KORELIACIJA

Analizuojama 2.2.2 konkretaus uždavinio rezultato rodiklio „Gyventojų, kurie nuolat naudojami internetu, dalis“ laiko eilutės koreliacija su išlaidų pagal VP laiko eilute (žr. 15 pav.).

³⁷ 2019 m. Lietuvos Respublikos skaitmeninėje darbotvarkėje rodiklio „Įmonių, kurios panaudoja viešojo sektoriaus informaciją savo komercinei veiklai, dalis“ reikšmė buvo atnaujinta (2016 m. reikšmė tapo 38 proc., vietoje anksčiau buvusios 2015 m. 65 proc. reikšmės, o 2020 metų siektina reikšmė tapo 66 proc., vietoje anksčiau buvusių 83 proc.), tačiau VP rodiklio siektina reikšmė nebuvo patikslinta ir toliau išliko 85 proc. 2023 metams, nors pradinė reikšmė VP sumažėjo nuo 56,1 proc. 2012 m. iki 37,4 proc. 2016 m. Informacija parengta remiantis SFMIS duomenimis, *2021–2027 m. visuomenės skaitmeninio išankstinio poveikio vertinimas*, LR ekonomikos ir inovacijų ministerijos užsakymu atliko UAB „Visionary Analytics“, 2020, psl. 16. Prieiga internete: https://2014.esinvesticijos.lt/media/force_download/?url=/uploads/main/documents/docs/112178_2577f6ccccef5c83e14b8b1e05049a34.pdf

³⁸ *2021 metų viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo pažangos apžvalga*, IVPK Skaitmeninės aplinkos skyrius, 2022, psl. 1 ir 4. Prieiga internete: <https://data.gov.lt/file/ef34f8e8-80e5-4968-ba3d-222fd4b31d13>

15 PAVEIKSLAS. VP IŠLAIDŲ LAIKO EILUTĖS KORELIACIJA SU 2.2.2 UŽDAVINIO REZULTATO RODIKLIO LAIKO EILUTE

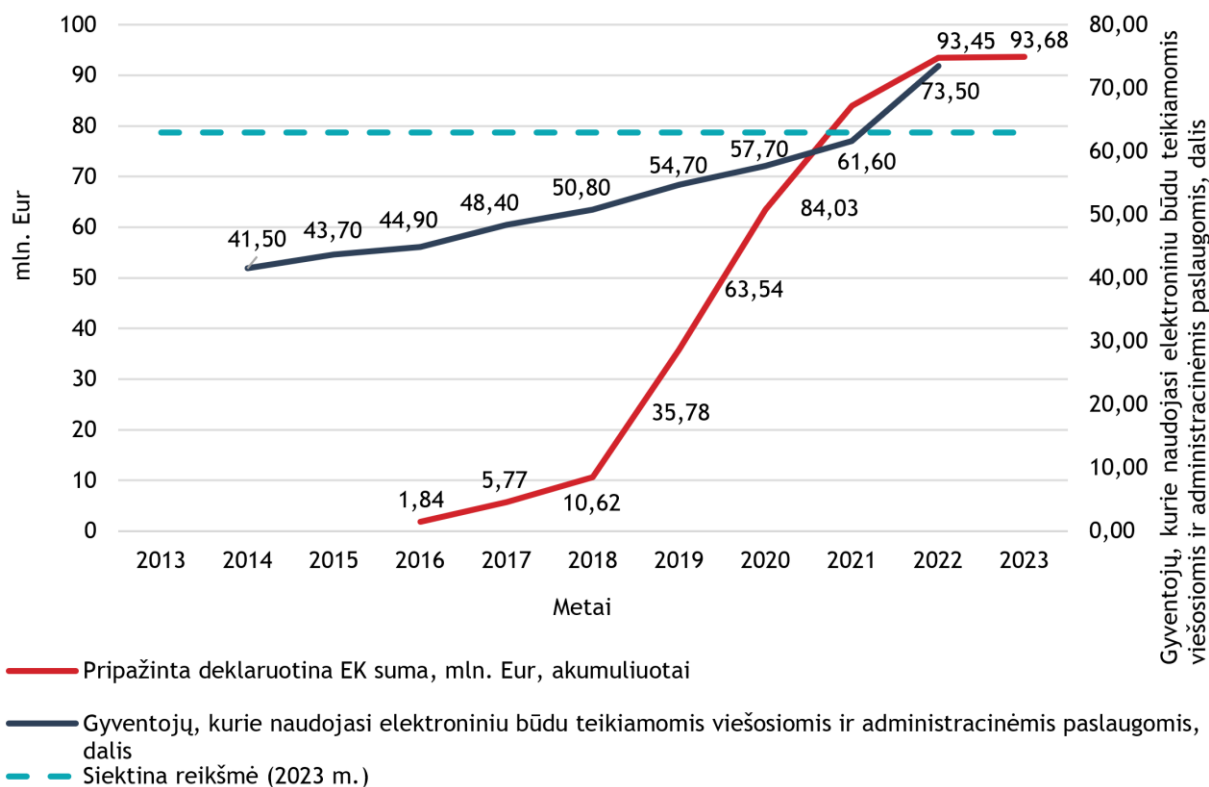
Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Analizuojamu laikotarpiu, stebimas VP kasmetinių išlaidų, skirtų 2.2.2 uždavinio įgyvendinimui, nuoseklus augimas, kol minėtos išlaidos 2023 m. pradžioje pasiekė 16,27 mln. Eur. Tuo pačiu didėjo ir gyventojų, kurie nuolat naudojami internetu dalis, o koreliacija tarp VP išlaidų laiko eilutės ir minėto uždavinio rezultato rodiklio laiko eilutės buvo labai stipri (koreliacijos koeficientas siekia 0,95). Aukštas koreliacijos koeficientas rodo, jog visu VP įgyvendinimo laikotarpiu didėjusios VP kasmetinės išlaidos konkrečiau uždavinio 2.2.2 įgyvendinimui tiesiogiai prisidėjo prie gyventojų, kurie nuolat naudojami internetu, dalies augimo. Gyventojų, kurie nuolat naudojami internetu, dalis 2022 m. sudarė 88 proc. ir viršijo VP siektiną reikšmę (87 proc. 2023 m.), nors atsilikimas nuo ES vidurkio (93 proc.) dar išlieka.

Tiesa, reikia pastebėti, kad gyventojų, nuolat besinaudojančių internetu, dalis visu analizuojamu laikotarpiu nuosekliai didėjo ir dėl kitų faktorių (kasdieninių paslaugų teikiamų elektroninėje erdvėje pasiūlos plėtos, technologijų prieinamumo didėjimo ir pan.), todėl nors VP investicijų pagal 2.2.2 konkretų uždavinį ir rodiklio reikšmės koreliacija aukšta, **investicijų pagal 2.2.2 konkretų uždavinį poveikis** yra svarbus, tačiau greičiau **vidutinis**.

VP 2.3.1 KONKRETAUS UŽDAVINIO REZULTATO RODIKLIO IR VP IŠLAIDŲ KORELIACIJA

Analizuojama 2.3.1 konkrečiau uždavinio rezultato rodiklio „Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis“ laiko eilutės koreliacija su išlaidų pagal VP laiko eilute (žr. 16 pav.).

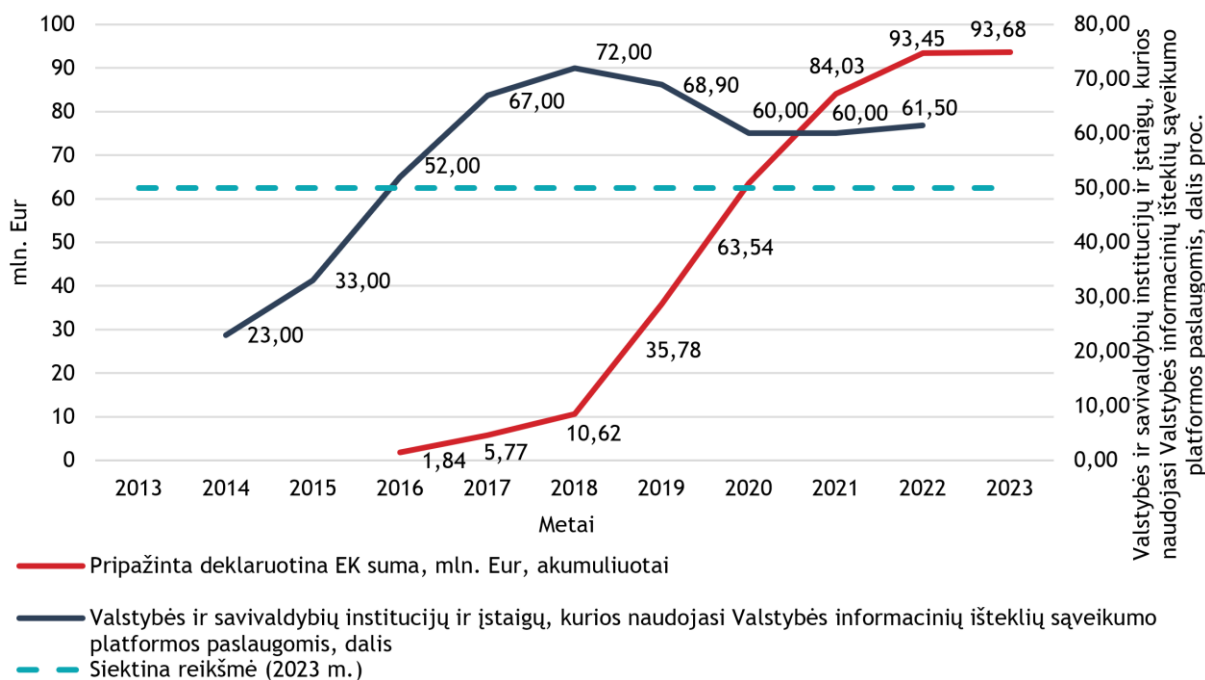

16 PAVEIKSLAS. VP IŠLAIDŲ LAIKO EILUTĖS KORELIACIJA SU 2.3.1 UŽDAVINIO REZULTATO RODIKLIO LAIKO EILUTE

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Matomas VP kasmetinių išlaidų, skirtų 2.3.1 uždavinio įgyvendinimui, augimas, kol minėtos išlaidos 2023 m. pradžioje pasiekė 93,68 mln. Eur. Tuo pačiu didėjo ir gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis. 2022 m. gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis sudarė 73,5 proc. ir viršijo VP siektiną reikšmę (63 proc. 2023 m.). Stebima labai stipri koreliacija tarp VP išlaidų laiko eilutės ir minėto uždavinio rodiklio laiko eilutės – VP įgyvendinimo metu koreliacijos koeficientas siekia 0,94. Aukštas koreliacijos koeficientas rodo, jog visu VP įgyvendinimo laikotarpiu augusios VP kasmetinės išlaidos konkrečiau uždavinio 2.3.1 įgyvendinimui tiesiogiai prisidėjo prie gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalies augimo.

Kitas analizuojamas 2.3.1 uždavinio rezultato rodiklis – „Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kurios naudojami Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformos paslaugomis, dalis“ (žr. 17 pav.)

17 PAVEIKSLAS. VP IŠLAIDŲ LAIKO EILUTĖS KORELIACIJA SU 2.3.1 UŽDAVINIO REZULTATO RODIKLIO LAIKO EILUTE

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Visu analizuojamu laikotarpiu matomas VP kasmetinių išlaidų, skirtų 2.3.1 uždavinio įgyvendinimui, augimas, kol minėtos išlaidos 2023 m. pradžioje pasiekė 93,68 mln. Eur (žr. 17 pav.). Per šį laikotarpį taip pat pastebimai padidėjo valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kurios naudojami VIISP paslaugomis, dalis, kuri 2022 m. sudarė 61,5 proc. ir viršijo VP siektiną reikšmę (50 proc. 2023 m.). Kita vertus, VIISP besinaudojančių institucijų ir įstaigų dalies didėjimas nebuvo nuoseklus – 2018 m. pasiekus maksimalią reikšmę per analizuojamą laikotarpį, vėlesniais metais rodiklio reikšmė mažėjo. Taigi tarp VP išlaidų laiko eilutės ir minėto uždavinio rodiklio laiko eilutės fiksuojama silpna neigiama koreliacija (nustatytas koreliacijos koeficientas -0,19). Tai aiškintina tuo, kad didžiausią įtaką institucijų ir įstaigų naudojimuisi VIISP paslaugomis padarė nustatyta teisinė prievolė naudotis šios platformos paslaugomis³⁹, o VP investicijos atlieka svarbų vaidmenį prisidedant prie tikslo kuo efektyviau panaudoti turimą valstybės IRT bazę, jau sukurtus informacinių technologijų įrankius ir sukauptus informacinius išteklius. Tai, kad VP investicijos gerina VIISP kokybę ir funkcionalumą, be abejonės, taip pat skatina institucijų ir įstaigų naudojamąsi VIISP paslaugomis, tačiau tai labiau susiję su platformos dalyvių pasitenkinimu teikiamomis paslaugomis, nes pats prisijungimo faktas, kurį ir matuoja aptariamas rezultato rodiklis, pirmiausiai yra susijęs su teisinio reguliavimo įgyvendinimu. Atitinkamai, nepaneigiant VP investicijų į VIISP svarbos, jų poveikis rodikliui „Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kurios naudojami Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformos paslaugomis, dalis“ yra mažas.

³⁹ LR valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymas, priimtas LR Seimo nutarimu Nr. XI-1807, 2011-12-15. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.415499/asr> konkrečiai, žr. įstatymo 39 str.

4.1.2 PRODUKTO RODIKLIŲ IR SUSIJUSIO REZULTATO RODIKLIO KORELIACIJA

Kitas statistinės-koreliacinės analizės pjūvis – konkretaus uždavinio produkto rodiklių laiko eilutės koreliacija su rezultato rodiklio laiko eilute.

VP 2.1.1 KONKRETAUS UŽDAVINIO REZULTATO IR PRODUKTO RODIKLIŲ KORELIACIJA

Su analizuojamo VP 2.1.1 konkretaus uždavinio „Padidinti plačiajuosčių elektroninių ryšių tinklų infrastruktūros prieinamumą ir naudojimą vietovėse, kuriose naujos kartos prieigos infrastruktūros plėtros ir paslaugų teikimo negali užtikrinti rinka“ rezultato rodikliu „Namų ūkių, esančių 30 Mbps ir spartesniu plačiajuosčio interneto ryšiu padengtoje šalies teritorijoje, dalis“ labiausiai sietini šie SFMIS produkto rodikliai:

- Namų ūkiai, kurių teritorijos projektų metu padengtos plačiajuosčiu ryšiu (30 Mbps ir daugiau);
- Įgyvendinti sprendimai, skirti plačiajuosčio elektroninio ryšio plėtrai.

Šie rodikliai atspindi namų ūkių, galinčių naudotis spartesnio plačiajuosčio interneto ryšiu, skaičių ir plačiajuosčio elektroninio ryšio plėtros įgyvendinimą, todėl minimi produkto rodikliai, vertinant iš intervencijų logikos pusės, turėtų koreliuoti su namų ūkių, esančių 30 Mbps ir spartesniu plačiajuosčio interneto ryšiu padengtoje šalies teritorijoje, dalies augimu. Visgi, dėl duomenų trūkumo – vėlai pradėto įgyvendinti naujos kartos interneto prieigos projekto – koreliacinės analizės atlikti neįmanoma.

VP 2.1.2 KONKRETAUS UŽDAVINIO REZULTATO IR PRODUKTO RODIKLIŲ KORELIACIJA

Su analizuojamo uždavinio „Padidinti valstybės informacinės infrastruktūros ir išteklių apsaugos efektyvumą“ rezultato rodikliu „Saugos reikalavimus atitinkančių valstybės informacinių išteklių ir kritinės informacinės infrastruktūros objektų dalis“ labiausiai sietinas SFMIS produkto rodiklis „Įgyvendinti sprendimai, skirti kibernetinio saugumo didinimui“. Šis produkto rodiklis, intervencijų logikos atžvilgiu, turėtų koreliuoti su saugos reikalavimus atitinkančių valstybės informacinių išteklių ir kritinės informacinės infrastruktūros objektų dalies augimu, tačiau dėl pasikeitusių rodiklio reikšmių ir duomenų trūkumo, koreliacinės analizės atlikti neįmanoma. Kaip jau buvo minėta anksčiau, po 2016 m. nėra patikimų duomenų apie VP rezultato rodiklį „Saugos reikalavimus atitinkančių valstybės informacinių išteklių ir kritinės informacinės infrastruktūros dalis“⁴⁰, o VP metinėje ataskaitoje už 2021 m. pažymima, jog planuojama teikti siūlymą keisti VP rodiklio pavadinimą, pradinę bei siektiną reikšmes. Visgi, ir šio naujojo pasiūlyto rodiklio „Kibernetinio saugumo reikalavimus atitinkančių kibernetinių saugumo subjektų dalis“ (pradinė reikšmė - 20 proc. (2019 m.), siektina reikšmė 2023 m. - 50 proc.) atveju duomenų eilutė nėra nuosekli.

VP 2.2.1 KONKRETAUS UŽDAVINIO REZULTATO IR PRODUKTO RODIKLIŲ KORELIACIJA

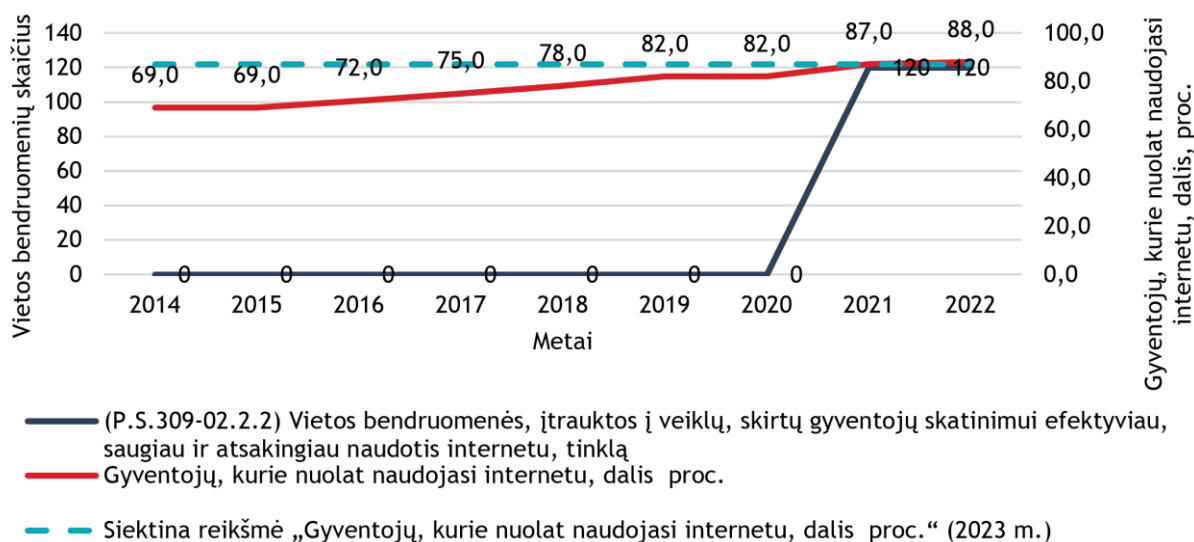
Su analizuojamo uždavinio „Padidinti viešojo sektoriaus informacijos pakartotinį panaudojimą verslo ir visuomenės poreikiams“ rezultato rodikliu „Įmonių, kurios panaudoja viešojo sektoriaus informaciją savo komercinei veiklai, dalis“ labiausiai sietinas SFMIS produkto rodiklis „Įgyvendinti sprendimai, skirti viešojo sektoriaus informacijos pakartotiniam panaudojimui“. Šis produkto rodiklis, intervencijų logikos atžvilgiu, turėtų koreliuoti su viešojo sektoriaus informacijos panaudojimu komercinei veiklai, tačiau dėl duomenų trūkumo (dar nebaigto įgyvendinti projekto), koreliacinės analizės atlikti neįmanoma. Produkto rodiklio

⁴⁰ Remiantis SFMIS duomenimis, per ataskaitinį laikotarpį (2012-2016 m.) pasiekta reikšmė nekito ir siekė 15 proc. 2017-2021 m. duomenų nėra.

pažanga priklauso nuo priemonės Nr. 02.2.1-CPVA-V-523 įgyvendinimo eigos. Pagal minėtą priemonę kuriamas Lietuvos atvirų duomenų portalas dar tik įžengė į antrąjį etapą (projektą ketinama užbaigti 2023 m. rudenį), kurio metu bus siekiama padidinti duomenis atveriančių įstaigų skaičių. Visgi, tarpiniai projekto įgyvendinimo duomenys leidžia daryti prielaidą, kad egzistuoja teigiama koreliacija tarp projekto veiklų ir rezultato rodiklio: vien per 2021 m. buvo padvigubintas atvertų duomenų rinkinių skaičių ir penkiais kartais padidintas išorinių portalo vartotojų skaičius⁴¹.

VP 2.2.2 KONKRETAUS UŽDAVINIO REZULTATO IR PRODUKTO RODIKLIŲ KORELIACIJA

Su analizuojamo VP konkreta us uždavinio 2.2.2 „Padidinti IRT paklausą ir naudojimą gyventojų tarpe“ rezultato rodikliu „Gyventojų, kurie nuolat naudojami internetu, dalis“ labiausiai sietinas produkto rodiklis „Vietos bendruomenės, įtrauktos į veiklą, skirtų gyventojų skatinimui efektyviau, saugiau ir atsakingiau naudotis internetu, tinklą“. Šis produkto rodiklis, intervencijų logikos atžvilgiu, turėtų koreliuoti su gyventojų, kurie nuolat naudojami internetu, dalies augimu (žr. 18 pav.)

18 PAVEIKSLAS. VP PRODUKTO RODIKLIO LAIKO EILUTĖS KORELIACIJA SU 2.2.2 UŽDAVINIO REZULTATO RODIKLIO LAIKO EILUTE

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Produkto rodiklio, sietino su uždavinio rezultato rodikliu, reikšmė padidėjo 2021 m. ir išliko tokia pati 2022 m., tačiau būtent šiuo laikotarpiu rezultato rodiklis „Gyventojų, kurie nuolat naudojami internetu, dalis“ pasiekė ir viršijo VP siektiną reikšmę (87 proc. 2023 m.). Produkto rodiklio „Vietos bendruomenės, įtrauktos į veiklą, skirtų gyventojų skatinimui efektyviau, saugiau ir atsakingiau naudotis internetu, tinklą“ koreliacija su 2.2.2 uždavinio rezultato rodikliu yra vidutinė (nustatytas koreliacijos koeficientas 0,74). Vidutinis koreliacijos koeficientas rodo, jog minėtas produkto rodiklis galimai prisidėjo prie rezultato rodiklio („Gyventojų, kurie nuolat naudojami internetu, dalis“) augimo. Interpretuojant šią koreliacijos koeficiento reikšmę, reikėtų atsižvelgti į tai, jog: a) pagal 2.2.2 uždavinį vykdomi abu projektai („Prisijungusi Lietuva“ ir „Gyventojų skatinimas išmaniai naudotis internetu atnaujintoje viešosios interneto prieigos infrastruktūroje“) startavo tik 2018 m. pirmąjį pusmetį; b) rezultato rodiklis „Gyventojų, kurie nuolat naudojami internetu, dalis“ yra kompleksiškas ir šio rodiklio pokyčius, be jau minėto produkto rodiklio, lemia daug kitų intervencijų: gyventojų skaitmeninių įgūdžių tobulinimas, poreikio, kurį lemia gyventojų

⁴¹ 2021 metų viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo pažangos apžvalga, IVPK Skaitmeninės aplinkos skyrius, 2022, psl. 3. Prieiga internete: <https://data.gov.lt/file/ef34f8e8-80e5-4968-ba3d-222fd4b31d13>

amžius, pajamos, užimtumas, e. paslaugų pasiūla, formavimas, tolygus naujos kartos interneto prieigos paslaugų užtikrinimas.⁴²

VP 2.3.1 KONKRETAUS UŽDAVINIO REZULTATO IR PRODUKTO RODIKLIŲ KORELIACIJA

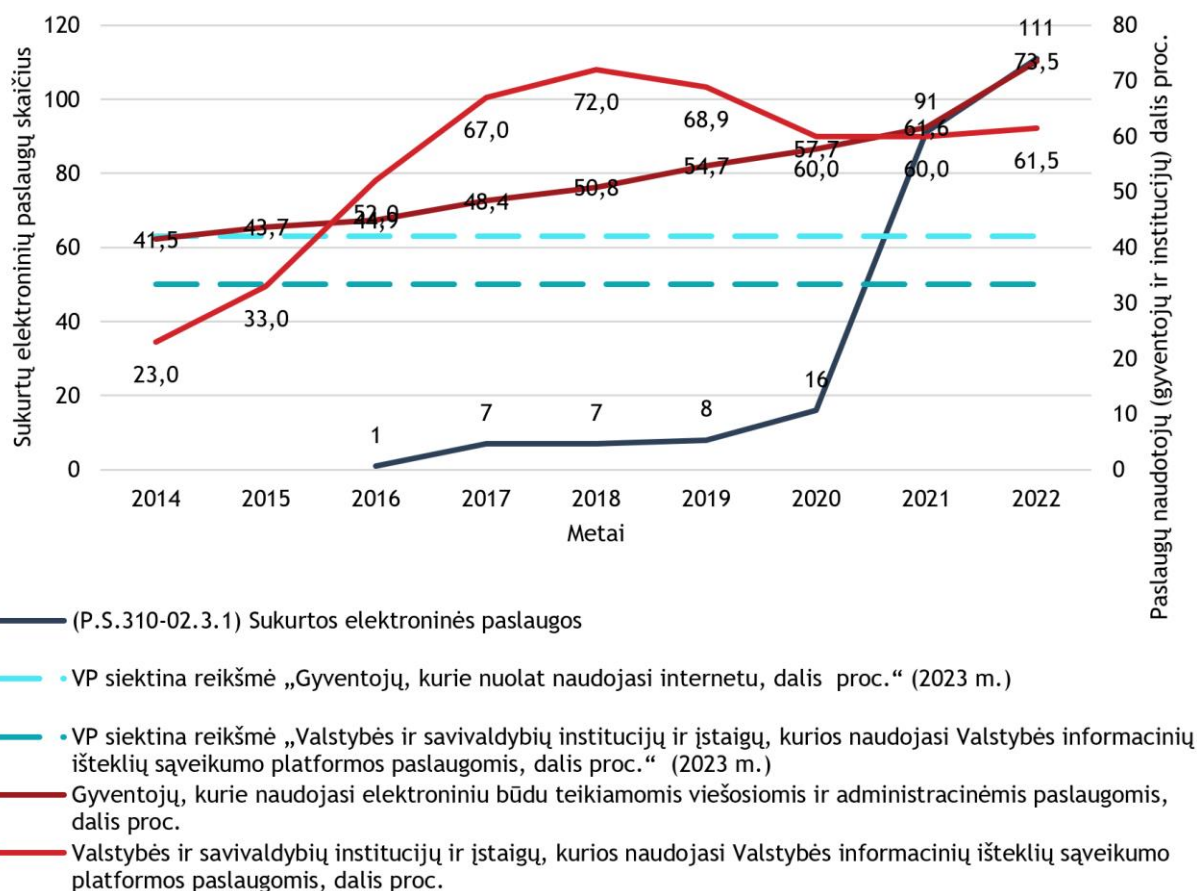
Su analizuojamo uždavinio „Padidinti elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų prieinamumą ir kokybę“ rezultato rodikliais „Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis“ ir „Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kurios naudojami Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformos paslaugomis, dalis“ labiausiai sietini šie produkto rodikliai:

- „Sukurtos elektroninės paslaugos“;
- „Įgyvendinti sprendimai, skirti viešojo sektoriaus bendro naudojimo IRT infrastruktūros optimizavimui, sąveikumo ir saugos užtikrinimui“.

Šie produkto rodikliai atspindi viešojo sektoriaus teikiamų elektroninių paslaugų plėtrą ir paties sektoriaus optimizavimą, todėl intervencijų logikos atžvilgiu, produkto rodikliai turėtų koreliuoti su gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalies augimu bei institucijų ir įstaigų, kurios naudojami VIISP paslaugomis dalies augimu.

Produkto rodiklio „Sukurtos elektroninės paslaugos“, sietino su uždavinio rezultato rodikliais, reikšmė augo (žr. 19 pav.). Šiuo laikotarpiu taip pat didėjo ir minėti rezultato rodikliai (gyventojų, kurie naudojami elektroninėmis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis bei institucijų ir įstaigų, kurios naudojami VIISP paslaugomis dalis), tačiau gautos koreliacijos buvo nevienareikšmiškos.

⁴² 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos tarpinis vertinimas, FM užsakymu atliko UAB „ESTEP Vilnius“ ir UAB „Visionary Analytics“, 2019. Prieiga internete: <https://2014.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai//2014-2020-m-europos-sajungos-fondu-investiciju-veiksmu-programos-tarpinis-vertinimas>

19 PAVEIKSLAS. VP PRODUKTO RODIKLIO LAIKO EILUTĖS KORELIACIJA SU 2.3.1 UŽDAVINIO REZULTATO RODIKLIO LAIKO EILUTE

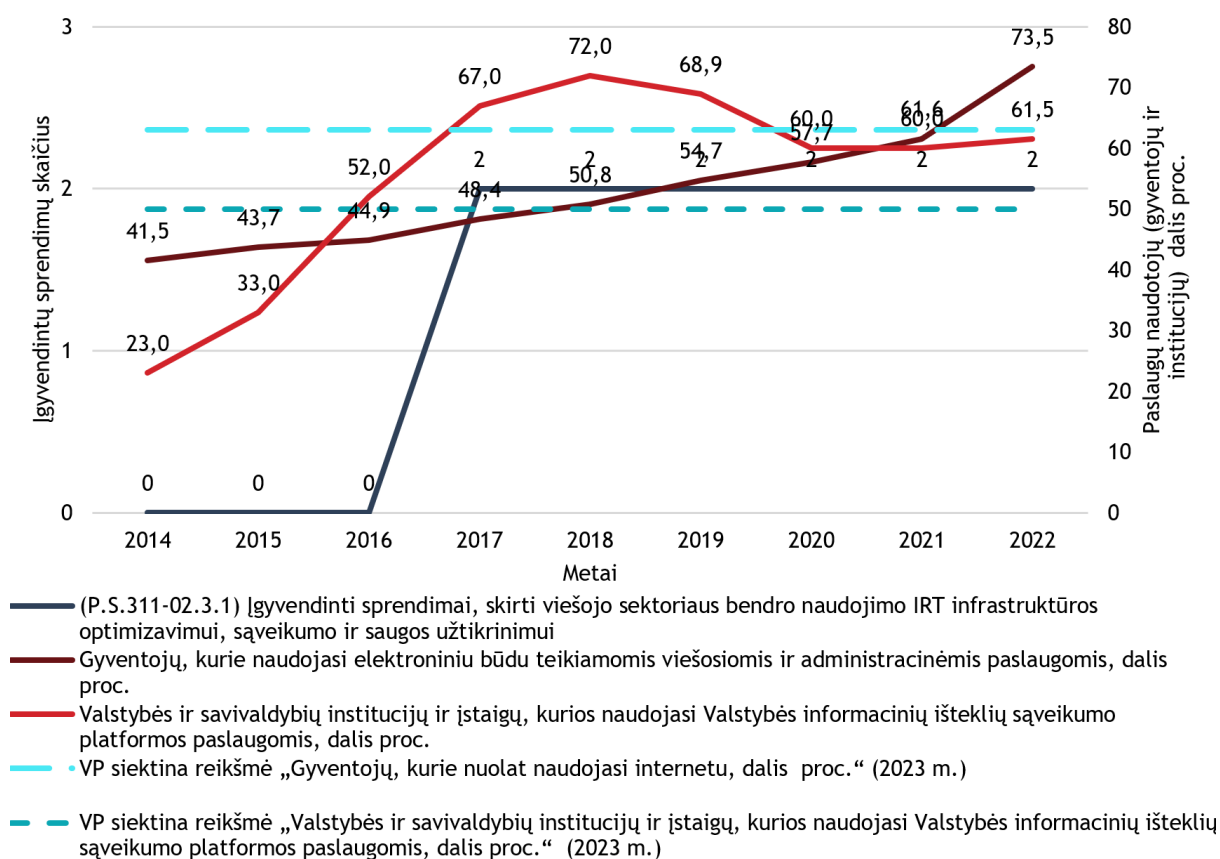
Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Viena vertus, produkto rodiklio „Sukurtos elektroninės paslaugos“ atveju koreliacija su rezultato rodikliu „Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis“ yra stipri (nustatytas koreliacijos koeficientas 0,90). Aukštas koreliacijos koeficientas rodo, jog produkto rodiklio įgyvendinimas (elektroninių paslaugų plėtra) tiesiogiai prisidėjo prie rezultato rodiklio (gyventojų, besinaudojančių elektroninėmis viešojo sektoriaus paslaugomis dalies) aukšto augimo, viršijusio VP numatytą siektiną reikšmę.

Antra vertus, tarp produkto rodiklio „Sukurtos elektroninės paslaugos“ ir rezultato rodiklio „Institucijų ir įstaigų, kurios naudojami VIISP paslaugomis, dalis“ koreliacijos koeficiento reikšmė yra neigiama (-0,20). Neigiamas koreliacijos koeficientas rodytų, jog produkto rodiklio įgyvendinimas (elektroninių paslaugų plėtra) neprisidėjo prie rezultato rodiklio augimo, tačiau šiuo atveju negalima daryti vienareikšmiškos išvados. Ankstesnių ekspertinių vertinimų duomenimis, išaugusiam VIISP naudojimui (ir rodiklio pasiekimui) be teisinės prievolės šia platforma naudotis viešojo sektoriaus įstaigoms įtakos turėjo ir bendras investicijų į administracinių ir viešųjų paslaugų skaitmenizavimą augimas ir auganti paklausa⁴³.

⁴³ 2014-2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ poveikio vertinimas, SUMIN užsakymu atliko UAB „Civitta“, 2022, psl. 42.

Produkto rodiklio „Įgyvendinti sprendimai, skirti viešojo sektoriaus bendro naudojimo IRT infrastruktūros optimizavimui, saveikumo ir saugos užtikrinimui“, sietino su uždavinio rezultato rodikliais, reikšmė nuo 2017 m. nesikeitė (žr. 20 pav.), tačiau šiuo laikotarpiu didėjo rezultato rodikliai („Gyventojų, kurie naudojami elektroninėmis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis“ bei „Institucijų ir įstaigų, kurios naudojami VIISP paslaugomis, dalis“). Minėto produkto rodiklio koreliacija su abiem 2.3.1 uždavinio rodikliais yra vidutinė-stipri (abiem atvejais koreliacijos koeficientas siekia, atitinkamai, 0,71 ir 0,86), o tai rodo, kad produkto rodiklis „Įgyvendinti sprendimai, skirti viešojo sektoriaus bendro naudojimo IRT infrastruktūros optimizavimui, saveikumo ir saugos užtikrinimui“ galimai prisidėjo prie analizuojamų rezultatų rodiklių (gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalies bei institucijų ir įstaigų, kurios naudojami VIISP paslaugomis dalies) augimo. Prisidėjimas prie rodiklio „Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis“ aiškintinas VIISP platformos plėtra, dėl kurios gerėja kai kurių viešųjų elektroninių paslaugų gyventojams prieinamumas ir naudojimo funkcionalumas. Tuo tarpu rodiklio „Institucijų ir įstaigų, kurios naudojami VIISP paslaugomis dalis“ reikšmės didėjimas pirmiausiai priklauso nuo teisinės prievolės naudotis platformos paslaugomis egzistavimo, tačiau investicijos į platformos plėtrą greičiausiai veikia įstaigų ir institucijų naudojimosi VIISP apimtis ir gylį, kurių, deja, analizuojamas rezultato rodiklis neatspindi.

20 PAVEIKSLAS. VP PRODUKTO RODIKLIO LAIKO EILUTĖS KORELIACIJA SU 2.3.1 UŽDAVINIO REZULTATO RODIKLIO LAIKO EILUTE

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

4.2 POVEIKIS, NUSTATYTAS KITŲ ATLIKTŲ VERTINIMŲ METU

2 prioriteto investicijų indėlis į uždavinio rezultato rodiklius detalai buvo vertinamas LR susisiekimo ministerijos užsakymu 2022 m. atliktame *2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ poveikio vertinime*⁴⁴.

Šiame vertinime **2.1.1 konkrečiau uždavinio priemonių poveikis** tikslo pasiekimui yra įvertintas kaip **vidutinis**. Toks įvertis labiausiai siejamas su faktu, kad įgyvendinama intervencija neleis pasiekti VP rezultato rodiklio „Namų ūkių, esančių 30 Mbps ir spartesniu plačiajuosčio interneto ryšiu padengtoje šalies teritorijoje, dalis“ siektinos reikšmės (100 proc.), nes priemonės Nr. 02.1.1-CPVA-V-521 projekte įsipareigojama aprėpti tik pusę „baltosiose dėmėse“ esančių namų ūkių.

2.1.2 uždavinio priemonių poveikis tikslo pasiekimui yra įvertintas kaip **vidutinis**. Abejojama, kad siektina VP rodiklio reikšmė (2023 m. – 50 proc.) bus pasiekta. Pagrindinės mažos pažangos priežastys – kibernetinio saugumo suvokimo ir saugumo reikalavimų laikymosi prievolės užtikrinimo pajėgumų trūkumas. Be to, objektyvų investicijų poveikio nustatytam rezultato rodikliui vertinimą riboja aplinkybė, kad analizuojamu laikotarpiu nebuvo užtikrintas rodiklio stebėjimo tęstinumas.

2.2.1 uždavinio priemonių poveikis tikslo pasiekimui yra įvertintas kaip **vidutinis**. Vertinime pabrėžiama, kad iš esmės pastebimas rezultato rodiklio „Įmonių, kurios panaudoja viešojo sektoriaus informaciją savo komercinei veiklai, dalis“ augimas dėl natūralių veiksnių, pavyzdžiui, bendro didelių duomenų rinkinių naudojimo lygio didėjimo. Be to, vertinime analizuotu laikotarpiu atvirų duomenų portalo kūrimas dar nebuvo pasibaigęs ir buvo dar tik planuojama atverti nemažą dalį turimų duomenų rinkinių. Taip pat, kaip ir dalies kitų rodiklių atveju, susidurta su rodiklio skaičiavimo metodikos nenuoseklumu (jau įgyvendinant VP, ji buvo keista, tačiau nebuvo tikslinamos siektinos rodiklio reikšmės).

2.2.2 uždavinio priemonių poveikis įvertintas kaip **aukštas**. Skaitmeninių įgūdžių stiprinimo projektas Nr. 02.2.2-CPVA-V-524-01-0002 leido visa apimtimi pasiekti VP numatytą įtraukti bendruomenių skaičių ir praktiškai pasiekti nuolat naudojančių internetą gyventojų rezultato rodiklio siektiną reikšmę. Įgyvendintos projektinės ir kitos komunikacijos veiklos prisidėjo prie to, kad rezultato rodiklio reikšmė analizuojamu laikotarpiu išaugo 22 procentiniais punktais (nuo 65 proc. 2013 m.). Prie rezultato rodiklio pasiekimo, tikėtina, prisidėjo ir NKP bei kiti plačiajuosčio ryšio plėtros projektai. Kartu pripažįstama, kad gyventojų skatinimas naudotis IRT teikiamomis galimybėmis reikalauja kompleksinių intervencijų, susijusių su gyventojų skaitmeninių įgūdžių tobulinimu, poreikio, kurį lemia gyventojų amžius, pajamos, užimtumas, el. paslaugų pasiūlos formavimu, tolygiu mažmeninių interneto ryšio paslaugų užtikrinimu⁴⁵.

2.3.1 uždavinio priemonių poveikis įvertintas kaip **aukštas**. Pabrėžiama, kad rezultato rodiklio „Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis“ pažanga pasiekė ir viršijo VP nustatytą siektiną reikšmę (2023 m. 63 proc.) dar 2022 m. (73,5 proc.). Rodiklio pažangą labiausiai lėmė nuoseklus rodiklio augimas (2014–2021 m. fiksuotas 20 proc. prieaugis) ir teigiama COVID-19 įtaka naudojimosi internetu ir el. paslaugomis plėtrai. Taip pat, vertinimo autorių

⁴⁴ 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ poveikio vertinimas, SUMIN užsakymu atliko UAB „Civitta“, 2022

⁴⁵ 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos tarpinis vertinimas, FM užsakymu atliko UAB „ESTEP Vilnius“ ir UAB „Visionary Analytics“, 2019, psl. 65. Prieiga internete: <https://2014-2020-m-europos-sajungos-fondu-investiciju-veiksmu-programos-tarpinis-vertinimas>

nuomone, prie tikėtino rodiklio augimo prisidėjo ir 2007–2013 m. investicijos į informacinės visuomenės plėtrą ir dėl gyventojų kartų kaitos išaugęs naudojimas IRT. Tuo tarpu rezultato rodiklio „Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kurios naudojasi VIISP paslaugomis, dalis“ reikšmės augimui daugiausia įtakos turėjo teisinė prievolė šia platforma naudotis viešojo sektoriaus įstaigoms ir bendras investicijų (ir kartu augančios paklausos) į viešųjų ir administracinių paslaugų skaitmenizavimą augimas.

5. TVARUMAS

VP 2 PRIORITETO SUKURTŲ REZULTATŲ NAUDOJIMO INTENSYVUMAS IR AKTUALUMAS ATEITYJE

ES investicijomis sukurtų projektų tęstinumo laikotarpis paprastai yra 5 metai po projekto finansavimo pabaigos, t. y. mažiausiai penkerius metus projekto vykdytojas turi pasirūpinti ir užtikrinti, kad projekto finansavimo lėšomis įgyta įranga, sukurti virtualūs sprendiniai ir pan. kuria naudą, net jei tam reikalingos ir papildomos pastangos, sprendimai ar materialiniai resursai (pvz., išlaikymo kaštai; personalo mokymai; teisinės bazės teikti tam tikras naujas paslaugas parengimas ir pan.).⁴⁶

LR susisiekimo ministerijos užsakymu 2022 m. atliktame „2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ poveikio vertinime“⁴⁷ atliktos projektų vykdytojų apklausos metu, 69 proc. respondentų teigė, kad jų projektai turės papildomą finansavimo poreikį pasibaigus esamam finansavimo laikotarpiui. Dažniausiai šis poreikis yra susijęs su informacinių sistemų (toliau – IS) architektūros atnaujinimu ar modernizavimu, papildomų funkcijų diegimu, atsižvelgiant į teisinio reglamentavimo ar tikslinių grupių poreikių pokyčius, technine priežiūra ir perkėlimu į valstybės debesijos infrastruktūrą sąnaudomis. IS ir el. paslaugų palaikymo sąnaudos kasmet sudaro apie 15–30 proc. pirminių investicijų, skirtų IT sprendimams įsigyti, todėl matoma rizika, kad viešosioms įstaigoms gali būti sunku rasti savo biudžete lėšų tinkamai paslaugos kokybei išlaikyti, atlikti reikalingas funkcionalumo gerinimo veiklas ir pan.

Kita vertus, ataskaitoje pabrėžta, kad ilgalaikis viešųjų el. paslaugų projektų poveikis tiesiogiai priklauso nuo projektų vykdytojų galimybių užtikrinti finansavimo techninio palaikymo veikloms tvarumą (daugiau nei pusė projektų yra priklausomi nuo ilgalaikio finansavimo) ir vykdyti paslaugų paklausos didinimo veiklas.

El. paslaugų projektų investiciniuose projektuose nurodoma, kad siekiamo poveikio mastas (skaičiuojant dalį atvejų, kai paslauga yra užsakoma arba naudojama elektroniniu būdu) gali paaiškėti tik praėjus 3–5 metams po projekto įgyvendinimo pabaigos. Visgi, minimame vertinime daroma išvada, kad užtikrinus tinkamą IS palaikymą ir įgyvendinant paklausos didinimo (t. y. paslaugų populiarinimo) iniciatyvas projektų poveikis bus ilgalaikis.

Pažymima, kad kai kurių projektų (dauguma atvejų – lietuvių kalbos ir kultūros srities projektų) pagrindimas siejamas su anksčiau sukurtos IS finansavimo tvarumo užtikrinimu, o ne su konkretizuotu kuriamos ar modernizuojamos paslaugos ar produkto poreikiu.

Kaip tam tikras trūkumas, siekiant užtikrinti intervencijos tvarumą ir ilgalaikį poveikį, išskiriamas menkas paslaugos kokybės vertinimo tyrimų populiarumas – tokius tyrimus organizavo tik maža dalis projektų vykdytojų. Be to, dauguma el. paslaugų vystymo projektų vykdant stebėseną nesiremia realų poveikį matuojančiais rodikliais, be to šalyje nėra standartizuoto el. paslaugų naudojimo stebėsenos mechanizmo.

⁴⁶ Projekto tęstinumo laikotarpis, VšĮ „Centrinė projektų valdymo agentūra“, 2018, psl. 6. Prieiga internete: <https://www.cpva.lt/data/public/uploads/2018/05/projekto-testinumo-laikotarpis-2018-atvartai.pdf>

⁴⁷ 2014-2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ poveikio vertinimas, SUMIN užsakymu atliko UAB „Civitta“, 2022.

Apibendrinant, galima teigti, kad **bendras VP 2 prioriteto sukurtų rezultatų tvarumas yra vidutinis**. Tai labiausiai sietina su aplinkybe, kad VP 2 prioriteto rezultatų tęstinumas daugeliu atveju yra priklausomas nuo apčiuopiamos apimties ilgalaikio finansavimo, kurį daliai įstaigų sunku užsitikrinti savo biudžete. Taip pat, pastebimas el. paslaugų kokybinių parametrų stebėsenos trūkumas, dėl kurio dalis sukurtų el. paslaugų ilgainiui gali neprisitaikyti prie besikeičiančių sąlygų ir prarasti aktualumą.

6. EFEKTYVUMAS

Pagal efektyvumo kriterijų paprastai vertinamas programos (ar jos dalies) finansinių ir kitų sąnaudų santykis su rezultatais. Efektyvumo vertinimas leidžia atsakyti į klausimus, ar ir kokių lygiu sunaudoti ištekliai yra proporcingi pasiektiems rezultatams, ar su tais pačiais (ar mažesniais) kaštais buvo galima pasiekti geresnių rezultatų.

Efektyvumo vertinimo metu, greta vertintojų atliktos analizės, taip pat buvo pasitelkti kitų, anksčiau atliktų vertinimų, rezultatai ar tų rezultatų adaptacija. Galutinės išvados gaunamos apjungus atskirų vertinimų rezultatus.

EFEKTYVUMO ANALIZĖS OBJEKTO PASIRINKIMAS

Efektyvumo analizė gali būti atliekama įvairiais lygmenimis, pavyzdžiui, lyginant tų pačių produkto rodiklių siekiančias priemones tarpusavyje arba analizuojant produktų vienetinių sąnaudų dispersiją priemonės viduje.

VP 2 prioriteto atveju buvo pasirinktas pirmasis būdas – to paties produkto rodiklio siekiančių priemonių palyginimas tarpusavyje.

Laikoma, kad santykinai efektyvios yra tos priemonės, kur atskirų projektų efektyvumas nuo priemonių projektų efektyvumo vidurkio vidutiniškai nukrypsta **ne daugiau 50 proc.** Santykinai neefektyviomis laikomos priemonės, kur atskirų projektų efektyvumas nuo priemonės projektų efektyvumo vidurkio vidutiniškai **nukrypsta 100 proc. ir daugiau.**

VP 2 prioriteto atveju efektyvumo analizei buvo pasirinktas produkto rodiklis „Sukurtos elektroninės paslaugos“, apimantis 35 projektus tarp penkių priemonių (priemonės Nr. 02.3.1-CPVA-V-525, Nr. 02.3.1-CPVA-V-526, Nr. 02.3.1-CPVA-V-527, Nr. 02.3.1-CPVA-V-528, Nr. 02.3.1-CPVA-V-529) ir vertintojų nuomone, geriausiai atspindintis prioriteto intervencijų efektyvumą.

SUKURTOS ELEKTRONINĖS PASLAUGOS

Tiriamo rodiklio siekia kelios VP 2 prioriteto priemonės. Didžiausiu efektyvumu (rodiklio vienetui pasiekti skirta lėšų suma) pasižymėjo 11 projektų (po 1 projektą tarp priemonių Nr. 02.3.1-CPVA-V-526, Nr. 02.3.1-CPVA-V-527, Nr. 02.3.1-CPVA-V-528 ir 8 priemonės Nr. 02.3.1-CPVA-V-529 projektai), o mažiausiu efektyvumu pasižymėjo 1 priemonės Nr. 02.3.1-CPVA-V-525 projektas ir 3 priemonės Nr. 02.3.1-CPVA-V-529 projektai (žr. 8 lentelę). Analizuojant visas rodiklio „Sukurtos elektroninės paslaugos“ siekiančias priemones bendrai, efektyvumas yra vidutinis – atskirų projektų efektyvumas nuo visų priemonių projektų efektyvumo vidurkio **nukrypsta 59 proc.**

8 LENTELĖ. ELEKTRONINIŲ PASLAUGŲ SUKŪRIMUI SKIRTŲ LĖŠŲ SUMOS VARIACIJA TARP PRIEMONIŲ

UŽDAVINYS	PRIEMONĖS KODAS	PROJEKTO KODAS	RODIKLIO VIENETUI PASIEKTI SKIRTA LĖŠŲ SUMA (ES+BF) (EUR)	NUOKRYPIS (PROC.)
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-529	02.3.1-CPVA-V-529-01-0012	40 000	-95%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-529	02.3.1-CPVA-V-529-01-0011	59 856	-93%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-529	02.3.1-CPVA-V-529-01-0014	209 108	-75%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-529	02.3.1-CPVA-V-529-01-0004	214 318	-74%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-529	02.3.1-CPVA-V-529-01-0008	276 177	-67%

UŽDAVINYS	PRIEMONĖS KODAS	PROJEKTO KODAS	RODIKLIO VIENETUI PASIEKTI SKIRTA LĖŠŲ SUMA (ES+BF) (EUR)	NUOKRYPIS (PROC.)
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-529	02.3.1-CPVA-V-529-01-0005	276 534	-67%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-529	02.3.1-CPVA-V-529-01-0003	335 866	-60%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-529	02.3.1-CPVA-V-529-01-0019	367 308	-56%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-528	02.3.1-CPVA-V-528-01-0005	378 893	-55%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-526	02.3.1-CPVA-V-526-01-0004	384 686	-54%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-527	02.3.1-CPVA-V-527-01-0005	391 000	-53%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-526	02.3.1-CPVA-V-526-01-0007	426 415	-49%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-527	02.3.1-CPVA-V-527-01-0001	475 186	-43%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-526	02.3.1-CPVA-V-526-01-0002	517 929	-38%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-529	02.3.1-CPVA-V-529-01-0009	538 454	-36%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-529	02.3.1-CPVA-V-529-01-0001	571 200	-32%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-527	02.3.1-CPVA-V-527-01-0003	640 821	-24%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-526	02.3.1-CPVA-V-526-01-0001	675 250	-20%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-527	02.3.1-CPVA-V-527-01-0006	697 103	-17%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-529	02.3.1-CPVA-V-529-01-0016	717 692	-15%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-527	02.3.1-CPVA-V-527-01-0002	734 863	-13%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-529	02.3.1-CPVA-V-529-01-0002	827 601	-1%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-526	02.3.1-CPVA-V-526-01-0005	845 273	1%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-525	02.3.1-CPVA-V-525-25-0002	932 116	11%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-526	02.3.1-CPVA-V-526-01-0006	972 103	16%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-526	02.3.1-CPVA-V-526-01-0003	1 101 281	31%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-529	02.3.1-CPVA-V-529-01-0013	1 375 851	64%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-526	02.3.1-CPVA-V-526-01-0008	1 419 161	69%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-529	02.3.1-CPVA-V-529-01-0007	1 427 146	70%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-525	02.3.1-CPVA-V-525-25-0003	1 520 039	81%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-528	02.3.1-CPVA-V-528-01-0001	1 554 967	85%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-529	02.3.1-CPVA-V-529-01-0018	1 685 088	101%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-529	02.3.1-CPVA-V-529-01-0006	1 796 471	114%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-525	02.3.1-CPVA-V-525-25-0001	2 491 563	197%
02.3.1	02.3.1-CPVA-V-529	02.3.1-CPVA-V-529-01-0015	2 518 552	200%
		Vidurkis	839 882	59%

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis SFMIS duomenimis

Nepaisant minėtų priemonių orientacijos į skirtingas tikslines grupes (gyventojus, verslą ir valstybines įstaigas), santykinai nedidelis (vidutinis) nuokrypis patvirtina vertinime minėtą teiginį (žr. poskyrį 2.3) dėl šių grupių poreikių persidengimo (universalumo) ir sukurtų elektroninių paslaugų aktualumo.

EFEKTYVUMAS, NUSTATYTAS KITŲ VERTINIMŲ METU

SUMIN užsakymu 2022 m. atliktame „2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ poveikio vertinime“⁴⁸ akcentuota gana griežta išankstinė dalies priemonių (priemonės Nr. 02.3.1-CPVA-V-525, Nr. 02.3.1-CPVA-V-526, Nr. 02.3.1-CPVA-V-527, Nr. 02.3.1-CPVA-V-528, Nr. 02.3.1-CPVA-V-529) atranka, padėjusi užtikrinti optimalią projektų naudą finansavimo atžvilgiu. 2014–2020 m. laikotarpiu koncentruotasi į paslaugų sąveikumą ir patogumą vartotojui, buvo atsisakyta konkursinės priemonės, finansuota gerokai mažiau el. paslaugų projektų (19, o 2007–2013 m. – 60 skirtingų projektų)⁴⁹. Sugriežtinta el. paslaugų projektų atrankos tvarka, leido pasiekti, kad būtų finansuojami tik prioritetingi, didžiausią naudą teikiantys viešųjų el. paslaugų projektai. Be to, minėtų priemonių PFSA buvo numatyta, kad techninės ir programinės įrangos įsigijimo išlaidos nėra tinkamos finansuoti ES lėšomis. Tokiu būdu, orientuojantis į bendrus, svarbiausius IRT projektus ir neskatinant perteklinio IT ūkio plėtojimo, buvo sudarytos sąlygos efektyvesniam 2014–2020 m. lėšų panaudojimui ir vėlesnių, po projektų įgyvendinimo atsirandančių tęstinių išlaidų optimizavimui.

Minėtame vertinime analizuotų VP 2 prioriteto priemonių efektyvumas įvertintas taip:

- **Priemonė Nr. 02.3.1-CPVA-V-525.** Planuojama pasiekti didesnę, nei numatyta projektų įgyvendinimo plane (toliau – PĮP), produkto rodiklio reikšmę su mažesniu, nei suplanuota PFSA, finansavimu. Skirtas ES finansavimas yra pakankamas.
- **Priemonė Nr. 02.3.1-CPVA-V-526.** Planuojama, kad 8 pagal priemonę vykdomi projektai leis padvigubinti PĮP numatytą sukurtų el. paslaugų rodiklio reikšmę su beveik identišku PFSA numatytu finansavimu. Skirtas finansavimas yra pakankamas.
- **Priemonė Nr. 02.3.1-CPVA-V-527.** 5 mokslo ir studijų institucijų įgyvendinti projektai, kuriems buvo skirtas 2,1 proc. mažesnis, nei prašyta, finansavimas, leido pasiekti PĮP numatytą sukurtų el. paslaugų skaičių. Skirtos lėšos buvo pakankamos suplanuotiems rezultatams pasiekti.
- **Priemonė Nr. 02.3.1-CPVA-V-528.** Vienas iš dviejų šios priemonės projektų įgyvendintas su 2,5 proc. mažesne lėšų suma, nei numatyta projekto finansavimo sutartyje, kitas dar įgyvendinamas. Skirtas finansavimas yra pakankamas.
- **Priemonė Nr. 02.3.1-CPVA-V-529.** Vertinimo metu baigti 12 iš 17 pagal priemonę įgyvendinamų projektų. Nagrinėjant pasiektus tarpinius rezultatus pastebėta, kad projektai įgyvendinti (vertinimo metu buvo baigti 12 iš 17 pagal priemonę įgyvendinamų projektų) su vidutiniškai 16,3 proc. mažesniu finansavimu. Priemonei skirta lėšų suma yra pakankama.

APIBENDRINIMAS

Anksčiau atliktų vertinimų apžvalga leidžia manyti, kad panaudoti ištekliai yra proporcingi VP 2 prioriteto priemonių pasiektiems rezultatams. Papildomai atlikta rodiklio „Sukurtos elektroninės paslaugos“ pasiekimo pagal skirtingas priemones finansuotuose projektuose efektyvumo analizė. Nustatyta, kad šio priemonės, siekiančios šio rodiklio, buvo vidutiniškai efektyvios, kadangi atskirų projektų efektyvumas nuo visų priemonių projektų efektyvumo vidurkio nukrypsta 59 proc.

⁴⁸ 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ poveikio vertinimas, SUMIN užsakymu atliko UAB „Civitta“, 2022.

⁴⁹ 2021–2027 m. visuomenės skaitmeninio išankstinio poveikio vertinimas, LR ekonomikos ir inovacijų ministerijos užsakymu atliko UAB „Visionary Analytics“, 2020, psl. 23. Prieiga internete: https://2014.esinvesticijos.lt/media/force_download/?url=/uploads/main/documents/docs/112178_2577f6cccecf5c83e14b8b1e05049a34.pdf

7. APIBENDRINIMAS. INTERVENCIJŲ INDĖLIS SIEKIANT NUSTATYTŲ TIKSLŲ (IŠ KAITOS TEORIJS PERSPEKTYVOS)

VP 2.1.1 KONKRETAUS UŽDAVINIO TIKSLO PASIEKIMAS

VP 2.1.1 konkreta us uždavinio „Padidinti plačiajuosčių elektroninių ryšių tinklų infrastruktūros prieinamumą ir naudojimą vietovėse, kuriose naujos kartos prieigos infrastruktūros plėtros ir paslaugų teikimo negali užtikrinti rinka“ tikslo pasiekimas matuojamas rodikliu „Namų ūkių, esančių 30 Mbps ir spartesniu plačiajuosčio interneto ryšiu padengtoje šalies teritorijoje, dalis“.

9 LENTELĖ. VP INTERVENCIJŲ INDĖLIS SIEKIANT PLAČIAJUOSČIŲ ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ TINKLŲ INFRASTRUKTŪROS PRIEINAMUMO IR NAUDOJIMO VIETOVĖSE, KURIOSE NAUJOS KARTOS PRIEIGOS INFRASTRUKTŪROS PLĖTROS IR PASLAUGŲ TEIKIMO NEGALI UŽTIKRINTI RINKA

KAITOS TEORIJS ETAPAS	AKTUALUS ŠIO DOKUMENTO SKYRIUS	ĮVERTIS	TRUMPAS PAGRINDIMAS
Galutinis tikslas		Vidutinis	(/) Vidutinis tinkamumas (+) Aukštas rezultatyvumas (/) Vidutinis intervencijų poveikis tikslinių grupių elgesiui (-) Žemas intervencijų poveikis rezultato rodikliui (+) Aukštas tvarumas
Prielaidos galutiniam tikslui pasiekti	5. Tvarumas	Aukštas	(+) Sukurta sparčiojo plačiajuosčio ryšio infrastruktūra išliks aktuali ir ateityje (+) Tikimasi, jog sukurta infrastruktūra paskatins rinkos konkurenciją.
Tarpiniai pokyčiai	4. Poveikis	Žemas	(-) Neigiama koreliacija tarp rezultato rodiklio ir išlaidų laiko eilučių (-) VP numatyta rezultato rodiklio reikšmė greičiausiai nebus pasiekta 2023 m., nes VP investicijomis finansuojama tik apie pusės namų ūkių esančių „baltosiose dėmėse“ padengimas sparčiuoju plačiajuosčiu ryšiu
Prielaidos tarpiniams pokyčiams pasiekti	3. Rezultatyvumas (tikslinių grupių elgesio pokyčiai)	Vidutinis	(+) Tenkina didesnės dalies šalies gyventojų ir verslų poreikius, susijusius su sparčia ir kokybiška interneto prieiga (-) Plačiajuosčio interneto prieigos skvarba (abonentų skaičius 100 gyventojų) auga, tačiau ne taip sparčiai kaip planuota
Produktai	3. Rezultatyvumas	Aukštas	(+) Projektas kol kas nebaigtas, tačiau dauguma darbų jau atlikti ir, NKP projekto vykdytojo teigimu, projektas bus įgyvendintas kaip suplanuota
Veiklos	2. Tinkamumas	Vidutinis	(+) Intervencijos atitiko strateginius dokumentus (-) Sparčiojo plačiajuosčio interneto plėtros dalinis perleidimas rinkos dalyviams, nenumatant aiškios skatinimo strategijos (lieka „baltųjų dėmių“)

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis kaitos teorijos principais

VP 2.1.2 KONKRETAUS UŽDAVINIO TIKSLO PASIEKIMAS

VP 2.1.2 konkretaus uždavinio „Padidinti valstybės informacinės infrastruktūros ir išteklių apsaugos efektyvumą“ tikslo pasiekimas matuojamas rodikliu „Saugos reikalavimus atitinkančių valstybės informacinių išteklių ir kritinės informacinės infrastruktūros objektų dalis“.

10 LENTELĖ. VP INTERVENCIJŲ INDĖLIS SIEKIANT PADIDINTI VALSTYBĖS INFORMACINĖS INFRASTRUKTŪROS IR IŠTEKLIŲ APSAUGOS EFEKTYVUMĄ

KAITOS TEORIJOS ETAPAS	AKTUALUS ŠIO DOKUMENTO SKYRIUS	ĮVERTIS	TRUMPAS PAGRINDIMAS
Galutinis tikslas		Vidutinis	(/) Vidutinis tinkamumas (+) Aukštas rezultatyvumas (/) Vidutinis intervencijų poveikis tikslinių grupių elgesiui (/) Vidutinis intervencijų poveikis rezultato rodikliui (+) Aukštas tvarumas
Prielaidos galutiniam tikslui pasiekti	5. Tvarumas	Aukštas	(+) Sukurtų rezultatų naudojimą ir techninį palaikymą koordinuos specializuotos biudžetinės įstaigos
Tarpiniai pokyčiai	4. Poveikis	Vidutinis	(+) Kuriama Saugiojo tinklo ir Kibernetinių atakų prevencijos sistema sustiprins ypatingos svarbos informacinės infrastruktūros valdytojų pasirengimą įgyvendinti kibernetinio saugumo reikalavimus. (-) Dėl pasikeitusios rezultato rodiklio skaičiavimo metodikos sudėtinga įvertinti su investicijomis susijusią pažangą
Prielaidos tarpiniams pokyčiams pasiekti	3. Rezultatyvumas (tikslinių grupių elgesio pokyčiai)	Vidutinis	(+) Kuriama saugiojo tinklo sistema bus skirta visoms institucijoms ir įstaigoms, įtrauktoms į Saugiojo tinklo naudotojų sąrašą (-) Tikslinėms grupėms trūksta kibernetinio saugumo svarbos supratimo, nustatyti reikalavimai neretu atveju yra įgyvendinami formaliai
Produktai	3. Rezultatyvumas	Aukštas	(+) Įgyvendinamas tik vienas projektas, kuris planuojamas baigti laiku ir pasiekti suplanuotus rodiklius
Veiklos	2. Tinkamumas	Vidutinis	(+) Intervencijos atitiko strateginius dokumentus (-) Tikslinės grupės skirtingai suvokia kibernetinio saugumo užtikrinimą, reali situacija neatitinka deklaruojamos

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis kaitos teorijos principais

VP 2.2.1 KONKRETAUS UŽDAVINIO TIKSLO PASIEKIMAS

VP 2.2.1 konkretaus uždavinio „Padidinti viešojo sektoriaus informacijos pakartotinį panaudojimą verslo ir visuomenės poreikiams“ tikslų pasiekimas matuojamas rodikliu „Įmonių, kurios panaudoja viešojo sektoriaus informaciją savo komercinei veiklai, dalis“.

11 LENTELĖ. VP INTERVENCIJŲ INDĖLIS SIEKIANT PADIDINTI VIEŠOJO SEKTORIAUS INFORMACIJOS PAKARTOTINĮ PANAUDOJIMĄ VERSLO IR VISUOMENĖS POREIKIAMS

KAITOS TEORIJOS ETAPAS	AKTUALUS ŠIO DOKUMENTO SKYRIUS	ĮVERTIS	TRUMPAS PAGRINDIMAS
Galutinis tikslas		Vidutinis	(+) Aukštas tinkamumas (+) Aukštas rezultatyvumas (+) Aukštas intervencijų poveikis tikslinių grupių elgesiui (/) Vidutinis intervencijų poveikis rezultato rodikliui (/) Vidutinis tvarumas
Prielaidos galutiniam tikslui pasiekti	5. Tvarumas	Vidutinis	(+) Sukurtų rezultatų naudojimą ir techninį palaikymą koordinuoja biudžetinė įstaiga (-) Ribota už atvirų duomenų portalą atsakingos įstaigos (IVPK) patirtis dirbant su įvairių valstybės valdymo sričių duomenimis
Tarpiniai pokyčiai	4. Poveikis	Vidutinis	(+) Stipri koreliacija tarp rezultato rodiklio ir VP išlaidų (+) Vartotojai naudoja jau atvertus duomenų rinkinius (-) Dėl rodiklio reikšmės apskaičiavimo metodikos trūkumų, sudėtinga įvertinti tikrąją rodiklio pažangą
Prielaidos tarpiniams pokyčiams pasiekti	3. Rezultatyvumas (tikslinių grupių elgesio pokyčiai)	Aukštas	(+) Tikslinės grupės (verslas, institucijos, gyventojai) jau naudojami atvirų duomenų portale teikiamais duomenų rinkiniais. Nors portalas dar neveikė visu planuojamu pajėgumu, 2021 m. duomenų rinkinių peržiūrų skaičius lyginant su 2020 m. išaugo 20 kartų.
Produktai	3. Rezultatyvumas	Aukštas	(+) Projektas dar nebaigtas, todėl pasiekimai oficialiai neužfiksuoti, tačiau atvirų duomenų portalas jau veikia bei teikia atvirus duomenis (duomenų rinkiniai pildomi toliau)
Veiklos	2. Tinkamumas	Aukštas	(+) Intervencijos atitiko strateginius dokumentus (+) Sparčiai augantis susidomėjimas Lietuvos atvirų duomenų portalu

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis kaitos teorijos principais

VP 2.2.2 KONKRETAUS UŽDAVINIO TIKSLO PASIEKIMAS

VP 2.2.2 konkreta us uždavinio „Padidinti IRT paklausą ir naudojimą gyventojų tarpe“ tikslo pasiekimas matuojamas rodikliu „Gyventojų, kurie nuolat naudojami internetu, dalis“.

12 LENTELĖ. VP INTERVENCIJŲ INDĖLIS SIEKIANT IRT PAKLAUSOS IR NAUDOJIMO GYVENTOJŲ TARPE DIDINIMO

KAITOS TEORIJOS ETAPAS	AKTUALUS ŠIO DOKUMENTO SKYRIUS	ĮVERTIS	TRUMPAS PAGRINDIMAS
Galutinis tikslas		Vidutinis	(+) Aukštas tinkamumas (+) Aukštas rezultatyvumas (/) Vidutinis intervencijų poveikis tikslinių grupių elgesiui (/) Vidutinis intervencijų poveikis rezultato rodikliui (+) Aukštas tvarumas
Prielaidos galutiniam tikslui pasiekti	5. Tvarumas	Aukštas	(+) Egzistuojanti viešoji infrastruktūra (viešieji interneto prieigos taškai), kurioje galima praktiškai taikyti įgytas žinias (+) Viešoji infrastruktūra valdoma biudžetinių įstaigų orientuotų į klientų aptarnavimą (bibliotekos) (+) Paskatos tikslinei grupei, susijusios su interneto resursų įvairove, komunikacinėmis galimybėmis, galimybėmis gauti administracines ir viešąsias paslaugas

KAITOS TEORIJOS ETAPAS	AKTUALUS ŠIO DOKUMENTO SKYRIUS	ĮVERTIS	TRUMPAS PAGRINDIMAS
Tarpiniai pokyčiai	4. Poveikis	Vidutinis	(+) Labai stipri koreliacija tarp rezultato rodiklio ir VP išlaidų (-) Vidutinė koreliacija tarp rezultato ir produkto rodiklio (-) Rezultato rodiklis yra kompleksiškas ir priklauso nuo įvairių faktorių (investuota tik į dalį jų)
Prielaidos tarpiniams pokyčiams pasiekti	3. Rezultatyvumas (tikslinių grupių elgesio pokyčiai)	Vidutinis	(+) Prieinama infrastruktūra (viešieji interneto prieigos taškai), kurioje tikslinės grupės ir po projektų pabaigos gali laisvai naudotis interneto resursais (-) Intervencijos orientuotos į tikslines grupes, esančias informacinėje atskirtyje, jų bazinių IRT naudojimo žinių ugdymą (tuo tarpu siekiamas rezultatas – didėjanti nuolat internetu besinaudojančių gyventojų dalis)
Produktai	3. Rezultatyvumas	Aukštas	(+) Produkto rodiklio rezultatyvumas, lyginant su VP numatytais reikšmėmis, siekia 100 proc.
Veiklos	2. Tinkamumas	Aukštas	(+) Intervencijos atitiko strateginius dokumentus (+) Didžiausias dėmesys skirtas vyresnio amžiaus asmenų, atskirties grupių, kurios iki šios nesinaudojo internetu, skaitmeninio raštingumo didinimui

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis kaitos teorijos principais

VP 2.3.1 KONKRETAUS UŽDAVINIO TIKSLO PASIEKIMAS

VP 2.3.1 konkreta us uždavinio „Padidinti elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų prieinamumą ir kokybę“ tikslo pasiekimas matuojamas rodikliais „Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis“ ir „Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kurios naudojami Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformos (VIISP) paslaugomis, dalis“.

13 LENTELĖ. VP INTERVENCIJŲ INDĖLIS SIEKIANT VIEŠŪJŲ IR ADMINISTRACINIŲ PASLAUGŲ PRIEINAMUMO IR KOKYBĖS DIDINIMO (GYVENTOJŲ NAUDOJIMASIS ELEKTRONINIU BŪDU TEIKIAMOMIS PASLAUGOMIS)

KAITOS TEORIJOS ETAPAS	AKTUALUS ŠIO DOKUMENTO SKYRIUS	ĮVERTIS	TRUMPAS PAGRINDIMAS
Galutinis tikslas		Aukštas	(+) Aukštas tinkamumas (+) Aukštas rezultatyvumas (+) Aukštas intervencijų poveikis tikslinių grupių elgesiui (+) Aukštas intervencijų poveikis rezultato rodikliui (+) Aukštas tvarumas
Prielaidos galutiniam tikslui pasiekti	5. Tvarumas	Aukštas	(+) Visos finansuotos elektroniniu būdu teikiamos paslaugos yra pagal teisės aktų reikalavimus privalomos teikti paslaugos (+) Sukurtų rezultatų naudojimą ir techninį palaikymą, paslaugų teikimą koordinuoja (pagrindė) biudžetinės įstaigos (+) Gerėjantis paslaugų teikimo platformų funkcionalumas (+) Besiformuojantys gyventojų ir verslo įgūdžiai naudotis būtent elektroniniu būdu teikiamomis paslaugomis (-) Produktų tęstinumas ir kokybės palaikymas priklausys nuo galimybių užtikrinti veiklų techninio palaikymo finansavimą (ypač viešųjų įstaigų atveju)
Tarpiniai pokyčiai	4. Poveikis	Aukštas	(+) Ženkliai viršyta VP numatyta siektina rezultato rodiklio reikšmė (+) Labai stipri koreliacija tarp rezultato rodiklio ir VP išlaidų

KAITOS TEORIJOS ETAPAS	AKTUALUS ŠIO DOKUMENTO SKYRIUS	ĮVERTIS	TRUMPAS PAGRINDIMAS
Prielaidos tarpiniams pokyčiams pasiekti	3. Rezultatyvumas (tikslinių grupių elgesio pokyčiai)	Aukštas	(+) Investicijos skirtos svarbių, didelio vartotojų srauto sulaukiančių viešųjų ir administracinių paslaugų skaitmenizavimui (sveikata, socialinės paslaugos, mokesčių administravimas ir pan.) (+) Bendrai fiksuojamas didėjantis unikalių vartotojų ar jų apsilankymų skaičius (postūmį taip pat suteikė ir COVID-19 pandemija) (-) Rizikos, susijusios su tęstiniu el. paslaugų kokybės išlaikymu ir gerinimu – po projektų įgyvendinimo el. paslaugų teikėjai nepakankamai analizuoja vartotojų elgseną ir jų poreikius
Produktai	3. Rezultatyvumas	Aukštas	(+) Dalis projektų dar įgyvendinami, tačiau galima pagrįstai manyti, kad VP nurodyta galutinė reikšmė 2023 m. pabaigoje veikiausiai bus pasiekta ir net viršyta
Veiklos	2. Tinkamumas	Aukštas	(+) Intervencijos atitiko strateginius dokumentus (+) Investicijos skirtos kai kurių itin plačiai gyventojų ir verslo naudojamų paslaugų skaitmenizavimui

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis kaitos teorijos principais

14 LENTELĖ. VP INTERVENCIJŲ INDĖLIS SIEKIANT VIEŠŪJŲ IR ADMINISTRACINIŲ PASLAUGŲ PRIEINAMUMO IR KOKYBĖS DIDINIMO (INSTITUCIJŲ IR ĮSTAIGŲ NAUDOJIMASIS VIISP PASLAUGOMIS)

KAITOS TEORIJOS ETAPAS	AKTUALUS ŠIO DOKUMENTO SKYRIUS	ĮVERTIS	TRUMPAS PAGRINDIMAS
Galutinis tikslas		Vidutinis	(+) Aukštas tinkamumas (+) Aukštas rezultatyvumas (+) Aukštas intervencijų poveikis tikslinių grupių elgesiui (-) Žemas intervencijų poveikis rezultato rodikliui (+) Aukštas tvarumas
Prielaidos galutiniam tikslui pasiekti	5. Tvarumas	Aukštas	(+) Sukurtų rezultatų naudojimą ir techninį palaikymą koordinuoja biudžetinė įstaiga (tvarkytojas) (+) Teisės akte įtvirtinta prievolė viešojo sektoriaus institucijoms ir įstaigoms naudotis VIISP (sukurtu produktu)
Tarpiniai pokyčiai	4. Poveikis	Žemas	(-) Pagrindinis faktorius, įtakojęs VIISP naudotojų skaičiaus didėjimą –viešajam sektoriui taikoma teisinė prievolė naudotis VIISP
Prielaidos tarpiniams pokyčiams pasiekti	3. Rezultatyvumas (tikslinių grupių elgesio pokyčiai)	Aukštas	(+) Gerėjanti VIISP paslaugų kokybė ir funkcionalumas sukuria papildomus privalumus naudotojams (+) Mažėja informacinių sistemų ir registrų kūrimo bei palaikymo kaštai
Produktai	3. Rezultatyvumas	Aukštas	(-) Vienas projektas (iš dviejų) dar įgyvendinamas, tačiau, remiantis projekto vykdytojo pateikta informacija, galima pagrįstai manyti, kad suplanuota produkto rodiklio reikšmė bus pasiekta.
Veiklos	2. Tinkamumas	Aukštas	(+) Intervencijos atitiko strateginius dokumentus (+) Sprendžiamos aktualios el. paslaugų nepakankamo suderinamumo, nefunkcionalumo ir panašios problemos

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis kaitos teorijos principais